

*Załącznik nr 1 do Strategii Rozwoju Gminy Puszcza
Mariańska na lata 2025 - 2035*

DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ, GOSPODARCZEJ I SPOŁECZNEJ GMINY PUSZCZA MARIAŃSKA

projekt

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	2
CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY	3
1.1. Informacje ogólne	3
1.2. Transport i łączność	4
Transport Drogowy.....	4
Transport Kolejowy.....	6
Transport Lotniczy.....	6
1.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	9
1.4. Walory przyrodnicze i kulturowe	14
CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY	20
2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy	20
2.2. Infrastruktura i środowisko	22
Urządzenia sieciowe	22
Gospodarka odpadami	24
Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska	26
2.3. Stan finansów samorządowych	28
Wykonanie budżetu	28
Najistotniejsze inwestycje dokonane w gminie w latach 2020 – 2024.....	29
CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	32
3.1. Demografia	32
3.2. Kapitał społeczny	33
Przedszkola i szkoły	33
Kultura i sport	36
Bezpieczeństwo publiczne	38
Otoczenie zewnętrzne i wewnętrzne Gminy	39
3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	41
Spis tabel.....	46
Spis wykresów.....	46
Spis map.....	46

Niniejszy raport stanowi diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Puszcza Mariańska i dotyczy procesu opracowania dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025-2035”.

Jako że proces tworzenia dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym i ponadlokalnym ma umiejscowienie w przepisach, niniejsza diagnoza opracowana została w oparciu o koncepcję badawczą zgodną z zapisami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2025 poz. 198). Ustawa ta określa zakres i procedurę sporządzania strategii.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, w powstającej strategii rozwoju powinny znaleźć się wnioski z przeprowadzonej uprzednio diagnozy. Nieodłącznym elementem prac nad strategią rozwoju jest więc opracowanie diagnozy stanu obecnego. Ten etap jest zasadniczo punktem wyjścia do opracowania strategii, gdyż zidentyfikowane problemy oraz potrzeby będą bazą dla określenia celów strategicznych oraz kierunków działań.

CZĘŚĆ 1. DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

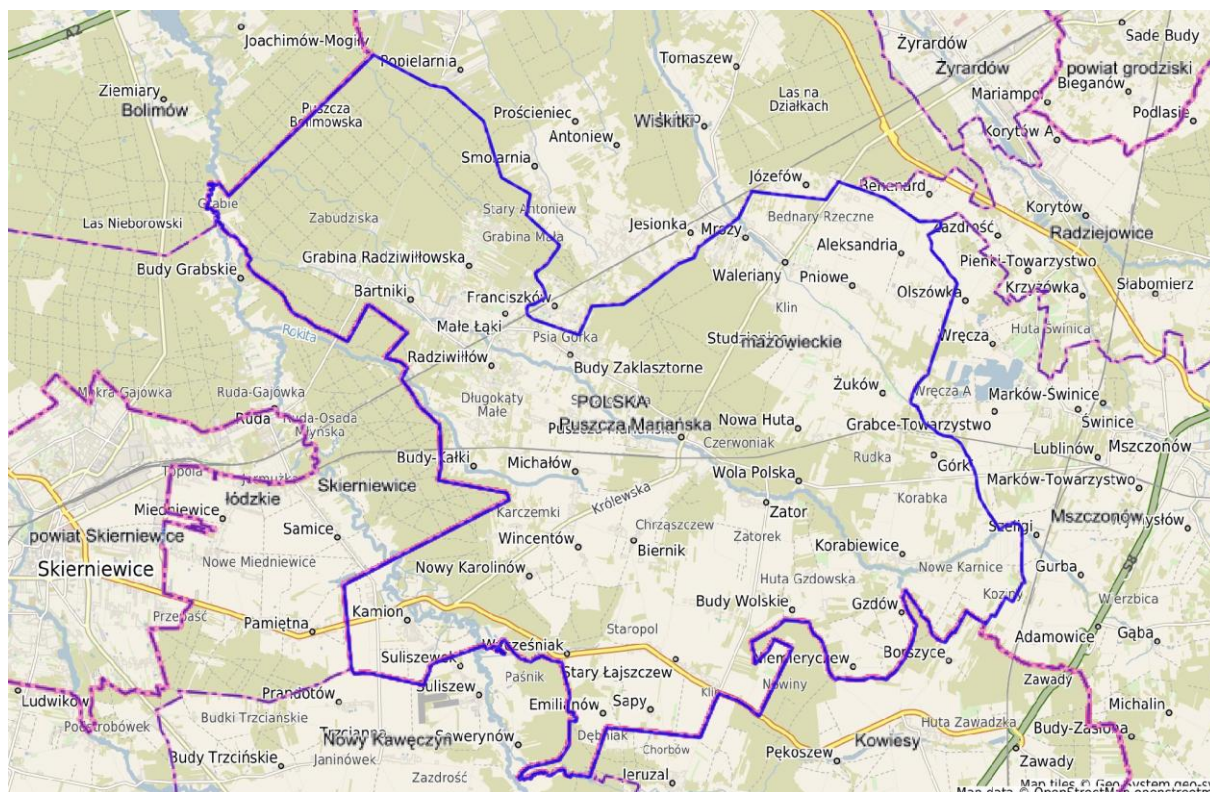
1.1. Informacje ogólne

Gmina Puszcza Mariańska jest gminą wiejską położoną w Polsce środkowej w zachodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie żyrardowskim.

Według danych GUS Gmina Puszcza Mariańska w roku 2023 liczyła 8833 mieszkańców, a gęstość zaludnienia wynosiła 62,1 os./km². Powierzchnia Gminy wynosi ok. 142 km², z czego powierzchnia użytków rolnych stanowi 60,4%, zaś powierzchnia leśna 32,5%.

gmina graniczy z następującymi gminami:

- od strony północnej – Gmina Wiskitki (powiat żyrardowski);
- od strony północno - wschodniej – Gmina Radziejowice (powiat żyrardowski);
- od strony wschodniej – Gmina Mszczonów (powiat żyrardowski);
- od strony południowej – Gmina Kowiesy (powiat skierniewicki woj. łódzkie);
- od strony południowej – Gmina Nowy Kawęczyn (powiat skierniewicki woj. łódzkie);
- od strony zachodniej – Gmina Skierniewice (powiat skierniewicki woj. łódzkie)
- od strony zachodnio – północnej – Gmina Bolimów (powiat skierniewicki woj. Łódzkie)

Mapa nr. 1. Położenie Gminy Puszcza Mariańska na tle gmin sąsiadujących
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <https://polska.e-mapa.net/>

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

W skład gminy wchodzi 24 sołectwa: Aleksandria, Bartniki, Bednary, Biernik, Budy Zaklasztorne, Długokąty, Górki, Grabina Radziwiłłowska, Huta Partacka, Kamion, Karnice, Korabiewice, Małe Długokąty, Michałów, Mrozy, Nowa Huta, Puszcza Mariańska, Radziwiłłów, Sapy, Stary Karolinów, Stary Łajszczew, Studzieniec, Waleriany, Zator.

Powiązania funkcjonalne

Gmina Puszcza Mariańska współpracuje z samorządami: wojewódzkim, powiatowym oraz ościennymi samorządami gminnymi przy realizacji wspólnych inwestycji i programów, leżących w interesie społecznym i gospodarczym gminy.

Gmina Puszcza Mariańska jest członkiem Związku Międzygminnego Mazowsze Zachodnie którego zadaniem jest:

- 1) prowadzenie pracowni urbanistyczno-projektowej, która zapewni członkom Związku przygotowanie dokumentów związanych z planowaniem przestrzennym,
- 2) prowadzenie punktu zbiorczego padliny i odpadów poubojowych w celu dalszego ich unieszkodliwienia w wyspecjalizowanych jednostkach,
- 3) prowadzenie działalności w zakresie realizacji urządzeń infrastruktury technicznej,
- 4) pozyskiwanie środków finansowych na realizację inwestycji ekologicznych oraz wszelkich przedsięwzięć ekologicznych związanych z ochroną środowiska,
- 5) zapewnienie w pierwszej kolejności miejsc pracy przy realizacji zadań Związku mieszkańcom gmin - członków Związku,
- 6) reprezentowanie wspólnych interesów zrzeszonych w Związku gmin, zwłaszcza w zakresie zadań ustalonych dla Związku,
- 7) prowadzenie gospodarki odpadami na terenie gmin będących członkami Związku,
- 8) prowadzenie schroniska dla bezdomnych zwierząt.

Gmina Puszcza Mariańska jest również członkiem Związku Gmin Wiejskich RP którego podstawową sferą aktywności Związku jest obrona interesów gmin poprzez udział w pracach różnych gremiów krajowych i jego zespołach problemowych. Przedstawiciele Związku biorą czynny udział w pracach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, komisji sejmowych i senackich, dziesiątkach instytucji rządowych i związanych z rozwojem obszarów wiejskich.

1.2. Transport i łączność

Transport drogowy

Gmina Puszcza Mariańska położona jest w pobliżu dużych szlaków komunikacyjnych: dróg krajowych, dróg ekspresowych i autostrad, jej dostępność komunikacyjna pozytywnie wpływa na rozwój gospodarczy gminy poprzez podnoszenie jej atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej, jak również jest ważnym wyznacznikiem jakości życia jej mieszkańców.

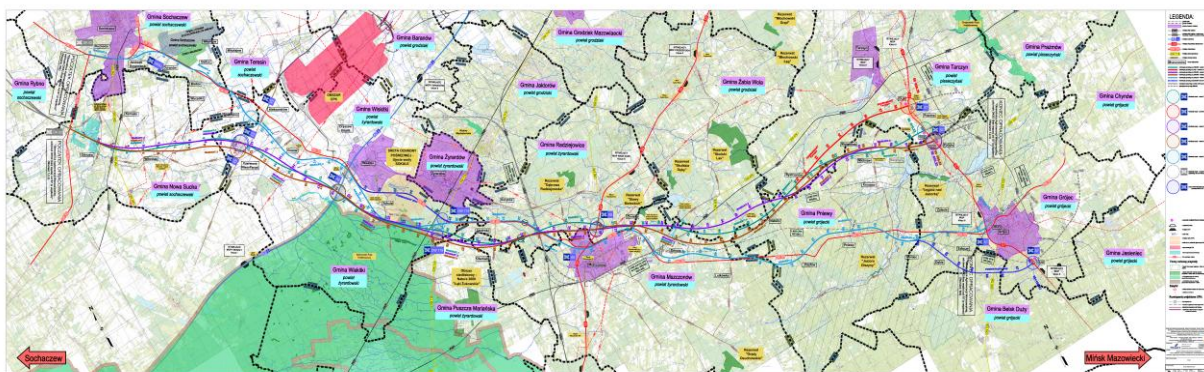
Sieć dróg na terenie Gminy Puszcza Mariańska tworzą drogi gminne, powiatowe, wojewódzkie i krajowe. Nie występują autostrady i drogi ekspresowe. Najbliższe takie to autostrada A2 o oznaczeniu międzynarodowym E30 zlokalizowana ok 2 km na północ od granicy gminy oraz droga ekspresowa S8 zlokalizowana ok 2 km na wschód od granicy gminy.

Nieprzerwanie prowadzone są prace projektowe związane z przygotowaniem propozycji wariantów przebiegu południowej części Obwodnicy Aglomeracji Warszawskiej (OAW). W ramach prac nad Studium techniczno-ekonomiczno-środowiskowym (STeS) przygotowane

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

zostały cztery warianty wraz z dwoma podwariantami przebiegu przyszłej trasy od DK92 do S7 na południe od Warszawy (drugi odcinek). Jednym z nich jest poprowadzenie OAW po śladzie istniejącej drogi krajowej nr 50. Wszystkie warianty OAW projektowane są w jednakowym stopniu szczegółowości.

Mapa nr 2 Plan orientacyjny OAW S50

Źródło: <https://www.gov.pl/web/gddkia-warszawa/>

Rozbudowa autostrady A2 Warszawa - Łódź o dodatkowy pas ruchu w obu kierunkach oraz budowa Obwodnicy Aglomeracji Warszawskiej ujęte są jako Inwestycje Towarzyszące w zakresie Centralnego Portu Komunikacyjnego.

W granicach gminy zlokalizowana jest droga krajowa nr 70, która przebiega w południowej części gminy poprzez wsie Kamion, Wycześniak, Lisowola, Stary Łąjszczew i Budy Wolskie (całkowita długość na terenie gminy – 10km) oraz droga wojewódzka nr 719 przebiegająca z północy na południowy – zachód poprzez wsie Bednary, Waleriany, Puszcza Mariańska, Wygoda, Wincentów, Nowy Karolinów, Kamion (całkowita długość na terenie gminy – 13,1km).

Ponadto na obszarze gminy występuje rozbudowana sieć dróg powiatowych i gminnych. Łączna długość 8 dróg powiatowych znajdujących się w Gminie wynosi 47,13 km.

Długość dróg gminnych zaliczonych do kategorii dróg publicznych wynosi ok 111 km (z czego 108km to drogi utwardzone), pozostałe drogi zaliczamy do dróg wewnętrznych o znaczeniu lokalnym.

Niektóre fragmenty szlaków komunikacyjnych wymagają jednak rozbudowy lub przebudowy i modernizacji.

Gmina Puszcza Mariańska posiada bardzo dobre połączenia drogowe w ważnych ośrodkach wojewódzkimi: Warszawa – oddalona jest o ok. 70 km (ok. 1 h jazdy samochodem), następnie stolica województwa łódzkiego Łódź – oddalona jest o ok. 90 km (ok. 1h 20 min) od centrum gminy, z kolei miasto powiatowe – Żyrardów – oddalone jest o ok. 12 km (ok. 15 min jazdy). Ponadto, Puszcza Mariańska od Skierniewic oddalona jest o ok. 15 km, od Mszczonowa oddalona jest o ok. 12.

Prawie wszystkie drogi publiczne układu drogowego mają nawierzchnie twarde. Gmina remontuje drogi gminne i wspiera remonty i modernizacje dróg powiatowych.

W 2024 roku zgodnie z uchwałą nr XLVI/272/2022 Rady Gminy w Puszczy Mariańskiej z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie organizacji publicznego transportu zbiorowego na terenie Gminy Puszcza Mariańska zostały utworzone linie komunikacyjne: Puszcza Mariańska – Wola Polska – Korabiewice – Górki (długość linii 8km), Puszcza Mariańska – Studzieniec (długość linii 4km), Puszcza Mariańska – Zator – Huta Partacka – Budy Wolskie – Stary Łąjszczew – Lisowola – Wycześniak (długość linii 18km), Puszcza Mariańska –

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

Wygoda – Kamion (długość linii 6,5km) . Przewozy o charakterze użyteczności publicznej odbywały się w 2023 roku, w dni nauki szkolnej, od poniedziałku do piątku oprócz dni ustawowo wolnych od nauki w szkołach.

Utworzenie linii komunikacyjnych na terenie gminy ułatwiło mieszkańcom dostęp m.in. do szkół, placówek medycznych, urzędów, choć warto zaznaczyć, iż najczęściej z transportu publicznego korzystali uczniowie szkół podstawowych.

Linia komunikacyjna liczyła 4 kursy (po 1 przed południem i po 1 po południu).

Ponadto, przez teren gminy będą trzy linie komunikacyjne zorganizowane przez Powiat Żyrardowski:

1. Żyrardów – Puszcza Mariańska - Bartniki

Linia komunikacyjna liczyła 4 kursy (2 przed południem i 2 po południu).

2. Żyrardów – Puszcza Mariańska - Kamion

Linia komunikacyjna liczyła 5 kursów w ciągu dnia.

3. Krze Duże – Radziejowice- Mszczonów – Puszcza Mariańska

Zgodnie z uchwałą nr IV/35/24 Rady Powiatu Żyrardowskiego z dnia 2 września 2024 roku utworzony został Powiatowo – Gminny Związek pod nazwą „ Żyrardowskie Przewozy Autobusowe” dzięki któremu na terenie powiatu żyrardowskiego w 2025 roku powstanie zintegrowany system połączeń dostosowany do codziennych potrzeb podróżujących, Żyrardowskie Przewozy Autobusowe przejmą również szkolne przewozy gminne.

Dział	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Transport i łączność	3 405 302,77	851 751,48	2 672 961,95	2 171 062,38	1 906 072,84	4 334 506,17

Tabela nr 1_Wydatki Gminy Puszcza Mariańska w dziale „Transport i łączność” w latach 2019-2024. Wysokość wydatków w zakresie transportu i łączności w analizowanym okresie jest bardzo zróżnicowana ze względu na możliwości finansowe Gminy. W tabeli zawarto kwoty, które obejmują zarówno wydatki bieżące (między innymi bieżące naprawy dróg gminnych) jak i majątkowe (dokumentacje projektowo – kosztorysowe, zadania inwestycyjne związane z budową lub modernizacją dróg gminnych). Wydatki te stanowiły średnio ok 5% całkowitych wydatków Gminy w badanym okresie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych

Transport Kolejowy

Przez gminę przebiegają dwie linie kolejowe:

- w kierunku północny wschód – południowy zachód przebiega linia kolejowa nr 1. Linia kolejowa nr 1 to linia o znaczeniu międzynarodowym. W ciągu linii są 32 stacje (w tym 13 węzłowych), 43 przystanki osobowe i 5 posterunków odgałęźnych. Linia przebiega przez województwa: mazowieckie, łódzkie i śląskie. Na pozostałej części trasy spotkać możemy pociągi dalekobieżne, jak i lokalne, o różnych relacjach, na jakie pozwalają węzły.
W gminie zlokalizowana jest stacja kolejowa Radziwiłłów Mazowiecki. Z wykorzystaniem linii realizowane są połączenia w kierunku Łodzi i Warszawy. Linia ta znacząco poprawia dostępność komunikacyjną gminy, ułatwiając podróż z i do gminy zarówno mieszkańcom, jak i potencjalnym turystom. Mieszkańcy mają bezpośrednie połączenia z Radziwiłłowa do m. in. Żyrardowa czy Skierniewic.
- w kierunku wschód – zachód przebiega Linia kolejowa nr 12 Skierniewice – Łuków, Towarowa Obwodnica Warszawy – łącząca stację Skierniewice ze stacją

Łuków pośrodku wschodniej części kraju. Linia, popularnie zwana „S-Ł” lub „eselka”, przebiega przez obszar województwa łódzkiego, województwa mazowieckiego i województwa lubelskiego; jest linią zaliczoną do linii o znaczeniu państwowym i międzynarodowym. Linia stanowi kolej stanowi kolej obwodową Warszawy przeznaczoną dla kolejowego transportu towarowego.

Transport lotniczy

W Polsce funkcjonuje 15 portów lotniczych, przy czym lotniska położone najbliżej Puszczy Mariańskiej to te znajdujące się w Warszawie. Najbliżej Puszczy Mariańskiej znajduje się największy Port Lotniczy Chopina w Warszawie (70km) zaś drugim w kolejności jest port lotniczy Warszawa Modlin – (79 km). Następnie relatywnie blisko gminy zlokalizowany jest Port Lotniczy Łódź im. Władysława Reymonta (98 km) oraz port lotniczy Radom (114) km.

Centralny Port Komunikacyjny

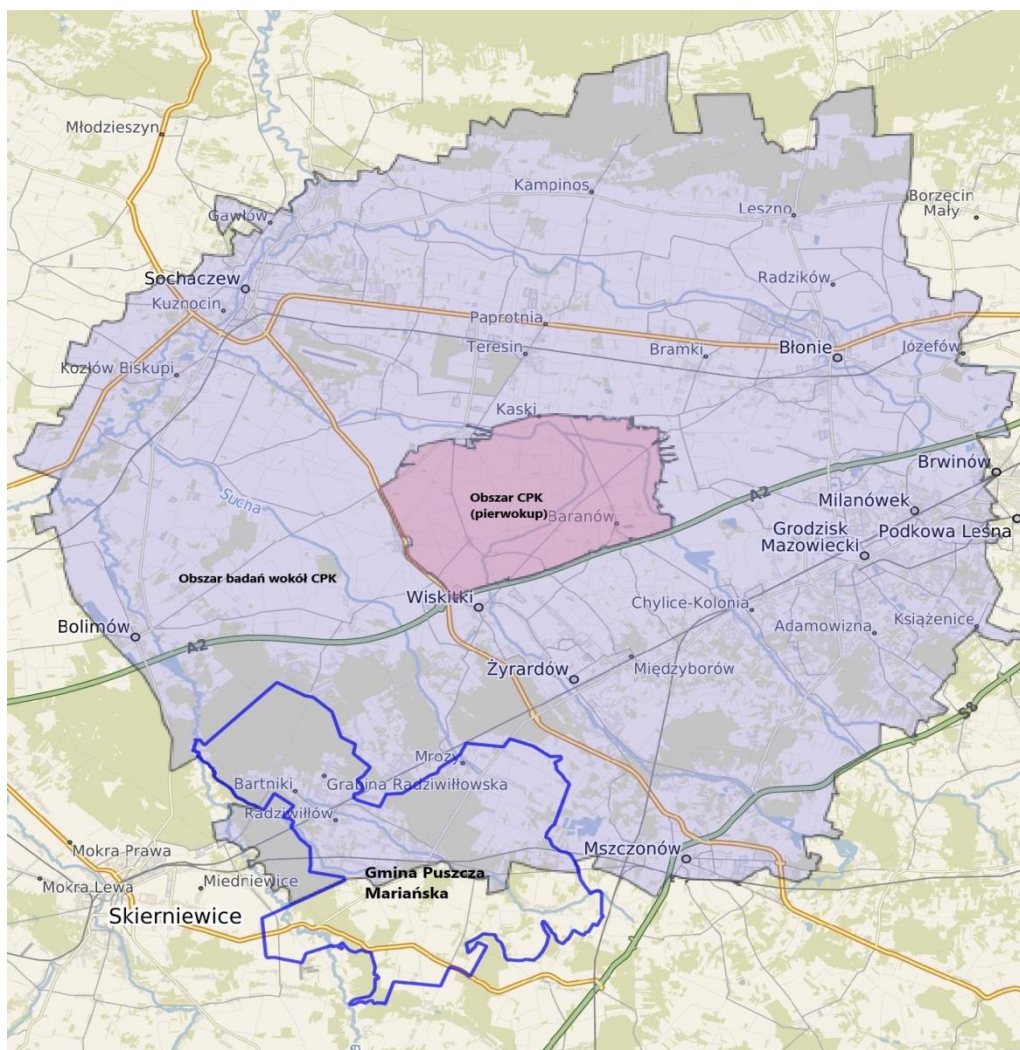
W odległości ok 8km na północ od granicy Gminy Puszcza Mariańska planowana jest budowa węzła transportowego, który zintegruje transport lotniczy, kolejowy i drogowy – Centralnego Portu Komunikacyjnego.

Nowe lotnisko centralne, zlokalizowane będzie 37 kilometrów na zachód od Warszawy.

Urealniony harmonogram przewiduje zakończenie budowy nowego portu lotniczego w 2031 roku i jego uruchomienie w roku 2032 (po niezbędnych odbiorach).

Proces inwestycyjny związany z planowaniem i budową nowego centralnego portu lotniczego będzie uwzględniał rolę lotnisk Mazowsza. Inwestycje pomostowe na Lotnisku Chopina pozwolą sprostać rosnącemu zapotrzebowaniu na lotniczy transport pasażerski i cargo w regionie, a także płynnie przenieść ruch z Lotniska Chopina na uruchomiony nowy port lotniczy CPK.

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

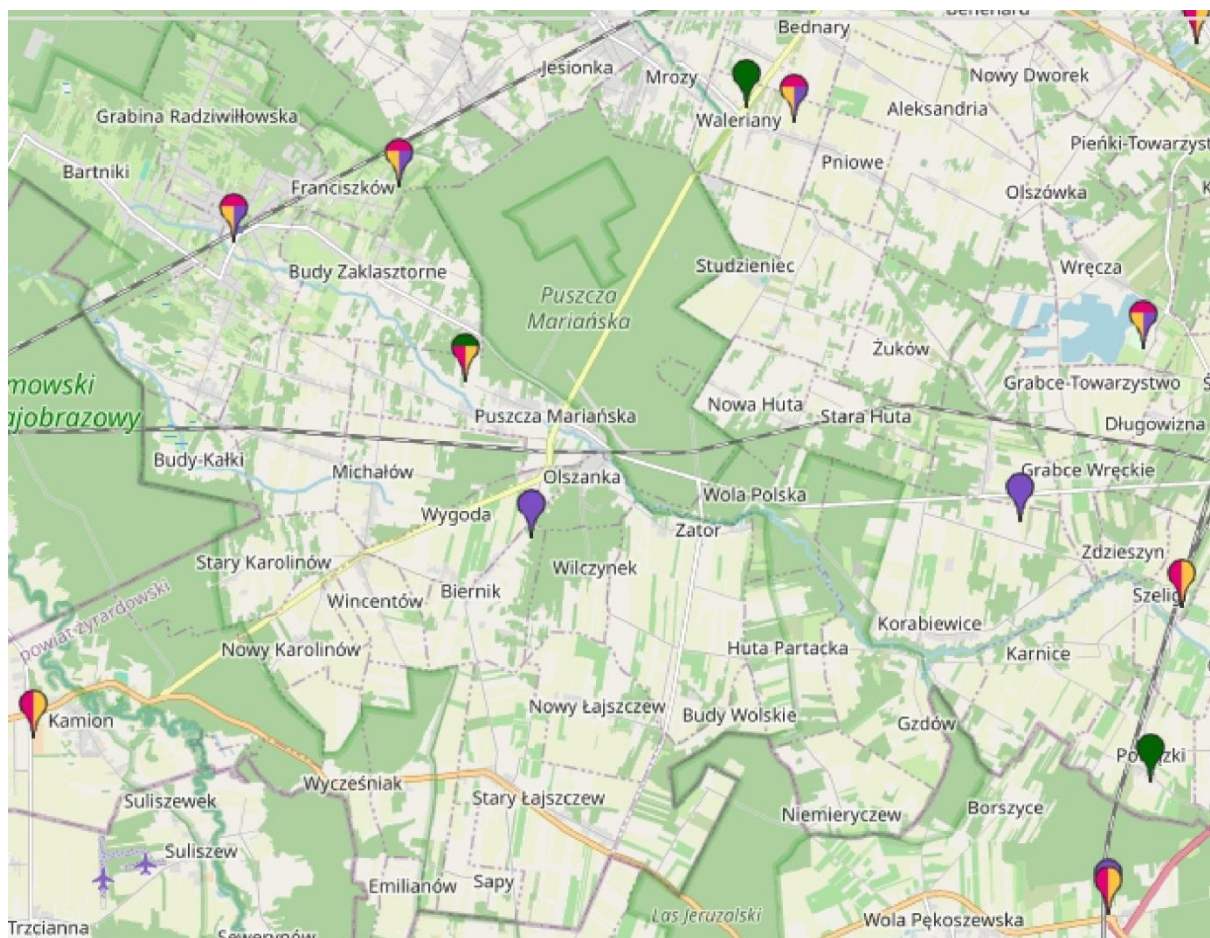
Mapa nr 3 Obszar CPK oraz otoczenia CPK wraz z obszarem badań środowiska dla CPK.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <https://polska.e-mapa.net/>

Łączność

Na terenie gminy Puszcza Mariańska znajduje się 8 stacji bazowych sieci komórkowych. W poniższej tabeli oraz mapie przedstawiony został wykaz oraz lokalizacja masztów wraz z informacją o operatorach.

LP	Lokalizacja	Nazwa operatora
1	Bartniki ul. Parkowa	T-mobile, Orange
2	Radziwiłłów, ul. Warszawska 25	T-mobile, Orange, Play
3	Puszcza Mariańska, ul. Papczyńskiego	T-mobile, Orange, Plus
4	Waleriany 24A	Plus
5	Waleriany 8B	T-mobile, Orange, Play
6	Biernik, ul. Mariańska 11	Play
7	Korabiewice (tzw. Korabka)	Play
8	Kamion ul. Kasztanowa 7	T-mobile, Orange

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <https://mapa.btsearch.pl/>

Na terenie gminy oferowane są następujące rodzaje internetu:

- internet stacjonarny,
- internet światłowodowy,
- internet przewodowy,
- internet bezprzewodowy,
- internet radiowy,
- internet mobilny,
- internet satelitarny.

Obowiązkiem władz gminy jest właściwe rozplanowanie przestrzeni jednostki zgodnie z obecnie panującymi uwarunkowaniami przyrodniczymi, gospodarczymi i społecznymi. Zasady rozwoju przestrzennego gminy jako całości, określone zostały w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Puszcza Mariańska. Studium to dokument, który umożliwia rozpatrywanie poszczególnych inwestycji w odniesieniu do całej gminy i daje wskazania do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Jest to dokument o charakterze strategicznym jednak nie posiada mocy

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

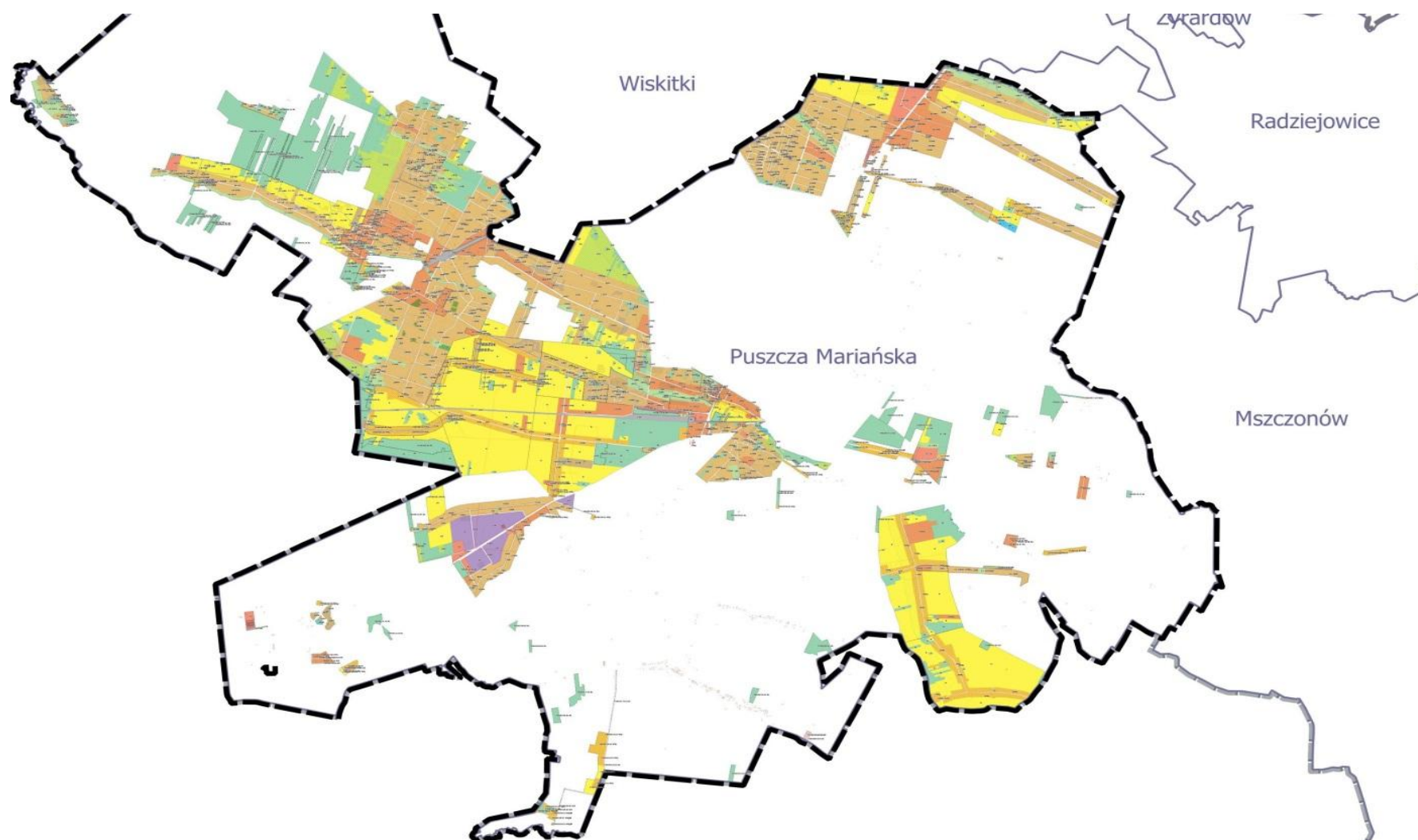
aktu prawnego.

W związku z nowelizacją ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym na każdą gminę został nałożony obowiązek uchwalenia planu ogólnego gminy do dnia 31 grudnia 2025 roku.

Plan ogólny zastąpi dotychczasowe studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego i w odróżnieniu od niego, będzie miał rangę aktu prawa miejscowego. Zapisy studium będą obowiązywać do dnia wejścia w życie planu ogólnego, ale nie dłużej niż do 31 grudnia 2025 roku.

Rada Gminy w Puszczy Mariańskiej zgodnie z uchwałą VI/33/2024 z dnia 27 września 2024 roku przystąpiła do sporządzenia planu ogólnego gminy.

Dokumentami opartymi na Studium, posiadającymi moc aktu prawnego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Obszary bez wykonanych MPZP mogą być narażone na nieuporządkowany rozwój budownictwa, bez wskazań dotyczących rodzajów i funkcji budynków, ich kształtu, wielkości, położenia, a to może prowadzić do zakłóceń w ładzie przestrzennym obszaru gminy. W 2024 r. w gminie obowiązywało 52 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego które pokrywały ok 28,5% powierzchni gminy. Najwięcej powierzchni poszczególnych obrębów obejmowały plany w miejscowościach: Bartniki, Bednary, Budy Kałki, Budy Zaklasztorne, Długokąty, Grabina Radziwiłłowska, Huta Partacka, Michałów, Mrozy, Niemieryczew, Olszanka, Puszcza Mariańska, Radziwiłłów. Poza wymienionymi miejscowościami wiele planów miejscowych obejmuje fragmenty pozostałych miejscowości w gminie.

Mapa nr 5 Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na obszarze Gminy Puszcza Mariańska
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych https://mapa.inspire-hub.pl/#/gmina_puszcza_marianska

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

Na obszarach na których nie obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego wydawane są decyzje o warunkach zabudowy oraz decyzje dot. ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Tabela poniżej przedstawia liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy oraz lokalizacji inwestycji celu publicznego w Gminie Puszcza Mariańska w latach 2018-2024. Analizując zawarte w niej dane można zauważyć, że liczba wydawanych decyzji praktycznie corocznie wzrasta.

Przedmiotem decyzji najczęściej było ustalenie warunków dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba decyzji o warunkach zabudowy ogółem	65	84	63	129	96	91	118
Liczba decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	6	10	5	10	10	5	5

Tabela nr 2 Liczba decyzji o warunkach zabudowy i o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wydanych w latach 2018-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W tabeli poniżej została przedstawiona liczba pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń zamiaru budowy z projektem budowlanym dla nowych budynków mieszkalnych w Gminie Puszcza Mariańska w latach 2018-2024. Liczba pozwoleń na budowę o przyjętych zgłoszeń w latach 2018 - 2024 łącznie to 1084.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba pozwoleń na budowę	107	169	181	201	128	132	166

Tabela nr 3 Liczba pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym dla nowych budynków mieszkalnych w Gminie Puszcza Mariańska w latach 2018-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Żyrardowie.

Na terenie gminy dość wyraźnie widoczny jest podział na obszary zabudowy i jej rozwoju oraz tzw. tereny otwarte (niezabudowane – głównie lasy, doliny rzeczne i rozległe pola).

Na obszarze gminy istnieje możliwość lokalizowania nowej zabudowy w tzw. lukach na obszarach zabudowanych. Co oznacza, że istnieją duże rezerwy terenowe dla nowej zabudowy w rejonach najlepiej wyposażonych w infrastrukturę techniczną i drogi.

Tereny zabudowane mają zapewnioną obsługę komunikacyjną (przede wszystkim z dróg gminnych), są też wyposażone w wodociąg i kanalizację. Na terenach, gdzie lokalizowana jest nowa zabudowa sukcesywnie są budowane nowe drogi i podstawowa infrastruktura techniczna.

Ze względu na rozwój przestrzenny oraz gospodarczy, a także prognozy demograficzne w gminie Puszcza Mariańska wciąż występuje zapotrzebowanie na nową zabudowę, a w szczególności mieszkaniową jednorodziną.

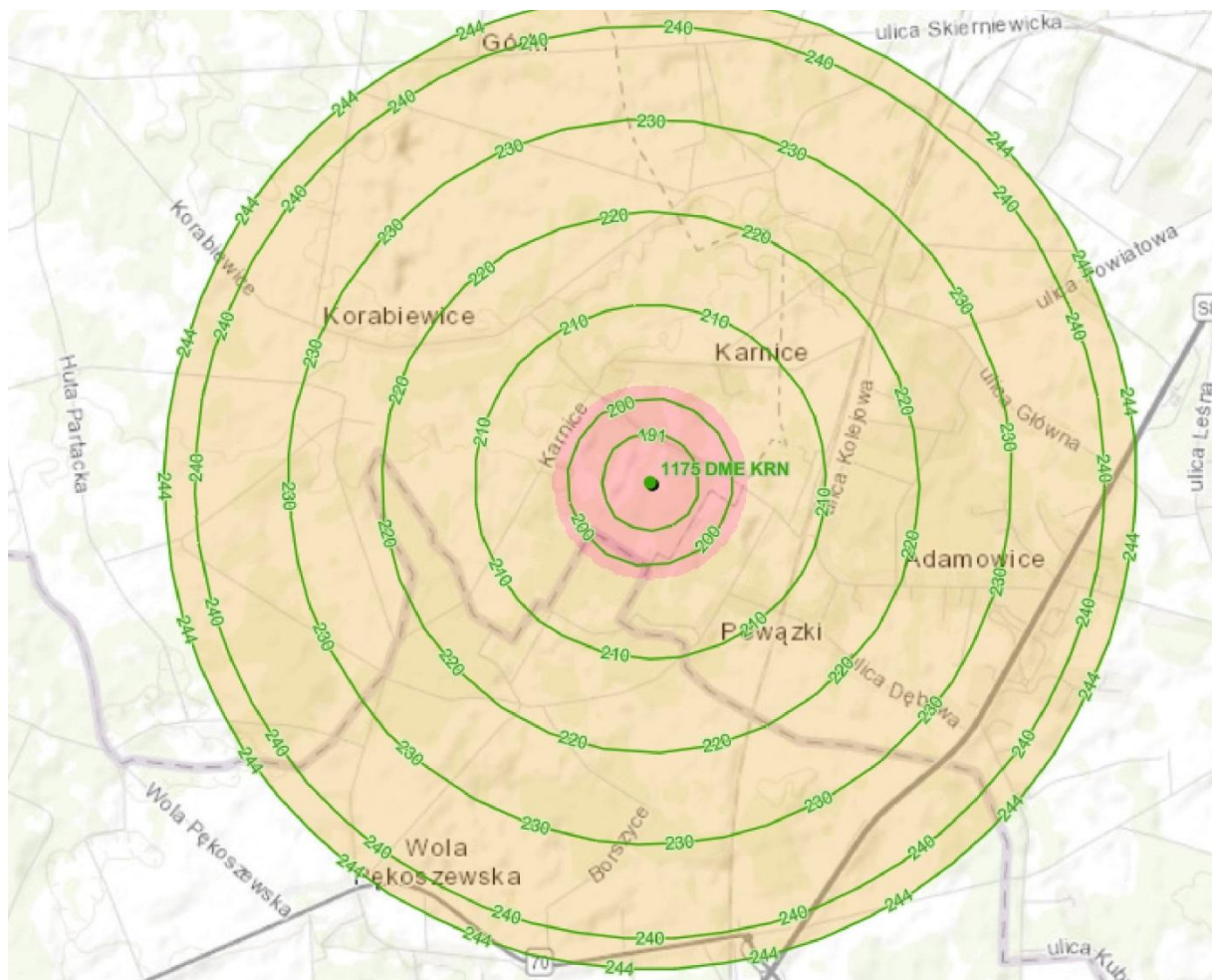
Administracyjnym centrum gminy jest Puszcza Mariańska, miejscami o największej gęstości zaludnienia – Radziwiłłów, Bartniki, Grabina Radziwiłłowska, Budy Zaklasztorne oraz Puszcza Mariańska

We wschodniej części gminy we wsi Karnice zlokalizowane jest lotnicze urządzenie

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

naziemne (LUN) o symbolu 1175 DME KRN (obiekty i urządzenia do kierowania, kontroli, nadzoru i zabezpieczenia obsługi ruchu lotniczego).

Mapa nr 6 Wizualizacja powierzchni ograniczających zabudowę (BRA) od punktu 1175 DME KRN w Karnicach
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Lotnictwa Cywilnego (www.ulc.gov.pl)

Tereny zamknięte na obszarze Gminy:

- teren zamknięty, zastrzeżony ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, teren obejmujący nieruchomość gruntową położony w miejscowości Studzieniec o obszarze 2,6952 ha oznaczony jako działka numer 115/39 (na podstawie decyzji Ministra sprawiedliwości);
- teren zamknięty, ustalony zgodnie z decyzją Ministra Obrony Narodowej obejmujący nieruchomości o nr ewid. 318, 240/1202, 241/1202, 247/1204, 248/1202, 249/1202, 261/1204, 260/1206, 258/1209, 255/1206, 254/1207, 254/1204, 254/1203, 249/1205, 249/1203, 248/1206, 248/1204, 247/1206, 241/1201, 242/1201, 249/1201 położone w miejscowości Puszcza Mariańska;
- tereny kolejowe zgodnie z decyzją Ministra Transportu.

1.4. Walory przyrodnicze i kulturowe

Gmina położona jest w południowozachodniej części Mazowsza. Pod względem geograficznym znajduje się w centralnej części Polski, w obszarze Niziny Środkowowschodniej, na styku Równiny Łowicko-Błońskiej i Wysoczyzny Rawskiej w dolinie rzeki Rawki

Największym bogactwem gminy jest jej niepowtarzalna przyroda. Ponad 1/3 terenów zajmują wyróżniające się szczególną malowniczością i różnorodnością krajobrazu lasy, stanowiące pozostałości dawnej Puszczy Bolimowskiej, Miedniewickiej i Korabiewickiej.

Na terenie gminy oraz w najbliższym otoczeniu znajdują się liczne formy ochrony przyrody: obszary Natura 2000, rezerваты przyrody, Bolimowski Park Krajobrazowy, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody czy użytki ekologiczne.

Na terenie gminy Puszcza Mariańska zlokalizowane są dwa rezerваты przyrody - Puszcza Mariańska (kod: PL.ZIPOP.1393.RP.445) oraz Rawka (kod: PL.ZIPOP.1393.RP.452). Rezerwat Puszcza Mariańska jest położony jest w całości na terenie gminy Puszcza Mariańska i leży w obrębie Bolimowskiego Parku Krajobrazowego, stanowiąc część obszaru leśnego Puszczy Korabiewskiej. Przedmiotem ochrony są naturalne zespoły leśne grądowe i borowe, typowe dla Mazowsza w tym fragmenty zanikającego krajobrazu leśnego puszczy Korabiewsko-Bolimowskiej. Rezerwat Rawka jest położony częściowo na terenie gminy Puszcza Mariańska. W jego granicach znajduje się koryto rzeki Rawka od źródeł aż do ujścia wraz z 10 metrowym pasem po obydwu stronach rzeki. Obszar ten w granicach gminy położony jest w całości w obszarze Natura 2000 Dolina Rawki PLH100015.

Celem ochrony dla rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych w naturalnym stanie typowej rzeki nizinnej średniej wielkości wraz z krajobrazem jej doliny oraz środowiska życia wielu rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt.

Na terenie gminy Puszcza Mariańska częściowo lub w całości (Łąki Żukowskie PLH140053) znajdują się trzy obszary należące do europejskiej sieci Natura 2000.

DOLINA RAWKI (kod PLH100015) - ostoja zlokalizowana jest w centralnej Polsce i obejmuje głównie głęboką i szeroką dolinę rzeki Rawki powstałą w okresie zlodowacenia środkowopolskiego. Charakteryzuje się ona naturalnym, meandrującym korytem i licznymi starorzeczami.

Obszar PLH140044 Grabinka w całości położony na terenie Lasów Państwowych i podlega nadleśnictwu Radziwiłłów. Obejmuje niewielki ciek (Grabinka), wraz z wąską doliną i fragmentami terenów przylegających. Grabinka prowadzi wodę głównie wczesną wiosną od marca do maja. W latach gorących, suchych, z małą ilością opadów, Grabinka jest prawie całkowicie wyschnięta, a niewielkie ilości wody stagnują w obniżeniach.

ŁĄKI ŻUKOWSKIE (kod PLH140053) - obszar położony jest na Równinie Łowicko-Błońskiej. Obejmuje jeden z lepiej zachowanych kompleksów łąkowych w zachodniej części województwa mazowieckiego. Główną osią obszaru jest dolina rzeki Suchej, do której uchodzi sieć rowów melioracyjnych. Lokalną szatę roślinną tworzy mozaika łąk i ziołorośli, która urozmaicają szuwały, zarośla, niewielkie fragmenty łągów Fraxino-Alnetum oraz zadrzewienia z kręgów dynamicznych olsów i łągów. Istotnym elementem krajobrazu są

grunty orne, odłogi i ugory podgalające sukcesji (głównie przez sosnę i brzozę) oraz roślinność towarzyszącą zabudowie jednorodzinnej i letniskowej.

W granicach gminy Puszcza Mariańska znajduje się Bolimowski Park Krajobrazowy, który swym zasięgiem obejmuje wschodnią, północną oraz centralną część gminy, w tym praktycznie wszystkie większe kompleksy leśne oraz tereny wzdłuż rzeki Rawki i jej dopływów. W krajobrazie parku dominuje lekko falista równina polodowcowa, a rzeźbę terenu urozmaicają wcięte w kilkanaście metrów doliny Rawki i jej większych dopływów, terasy oraz nieliczne wydmy piaszczyste. Dolina Rawki, szerokości od kilkuset metrów do ponad kilometra, stanowi największą atrakcję krajobrazową i przyrodniczą Parku.

Obszar Chronionego Krajobrazu Bolimowski - Radziejowski z Doliną Środkowej Rawki leży w środkowej i północno-wschodniej części województwa mazowieckiego. Został utworzony na podstawie Uchwały nr XIV/93/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Skierniewicach z dnia 26 września 1986r. w sprawie utworzenia Bolimowskiego Parku Krajobrazowego i obszarów krajobrazu chronionego (Dz. Urz. z 1986 r. Nr 5, poz.126). Na terenie gminy Puszcza Mariańska obszar ten tworzy 6 osobnych jednostek nie powiązanych ze sobą, jednak uzupełniających swym zasięgiem Bolimowski Park Krajobrazowy o siedliska polne i łąkowe znajdujące się na jego obrzeżach. Największy z tych obszarów znajduje się w centralnej części gminy i obejmuje sołectwa: Bartniki, Grabina Radziwiłłowska, Małe Łątki, Franciszków, Olszanka oraz Budy Zaklasztorne.

Tereny Gminy Puszcza Mariańska należą do najpiękniejszych miejsc na Mazowszu.

To kraina sosnowych lasów, morenowych wzgórz, pradolinowych wód, urzekająca niezwykleymi walorami krajobrazowymi o każdej porze roku.

Gminę Puszcza Mariańska reprezentuje typ rzeźby polodowcowej ukształtowanej przez trzykrotne nasunięcia lądolodów w okresie plejstoceniowym. Ostatni lądolód czwartorzędowy pozostawił w podłożu pokrywę utworów gliniastych i piaszczysto-żwirowych o miąższości 30-100 m.

W południowo-zachodniej części gminy przepływa **Rawka**, najczystsza rzeka w środkowej części kraju. Na obszarze gminy nieuregulowana Rawka płynie w naturalnym korycie z silnie rozwiniętym prawostronnym dorzeczem: **Chojnatka, Korabiewka, Rokita, Grabinka**. Warunki krajobrazowe i klimatyczne sprzyjają przede wszystkim osadnictwu i rekreacji.

Gmina Puszcza Mariańska znajduje się na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 2451 Subniecka Warszawska – część centralna.

Na podstawie map zagrożenia powodziowego o godłach arkuszy: N-34-137-C-d-4, M-34-5-A-b-4, M-34-5-B-a-3, M-34-5-B-c-1, N-34-137-D-c-4, N-34-137-D-d-3, M-34-5-B-b-1 udostępnionych do publicznej wiadomości na Biuletynie Informacji Publicznej Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej z dnia 15 kwietnia 2015 r. oraz na Biuletynie Informacji publicznej Ministerstwa Klimatu i Środowiska z dnia 22 października 2020 r. ustalono, że przedmiotowy teren znajduje się w zasięgu występowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią dla zalewu wodą Q1% oraz dla zalewu wodą Q10% od rzeki Rawki i Suchej.

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

Gmina Puszcza Mariańska, położona na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie, znajduje się w zasięgu zlewni następujących jednolitych części wód:

a) Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP):

- RW2000102726729 (Chojnatka),
- RW200010272694 (Korabiewka),
- RW2000102727299 (Sucha),
- RW2000112726999 (Rawka od Krzemionki do ujścia);

b) Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd):

- PLGW200063
- PLGW200065.

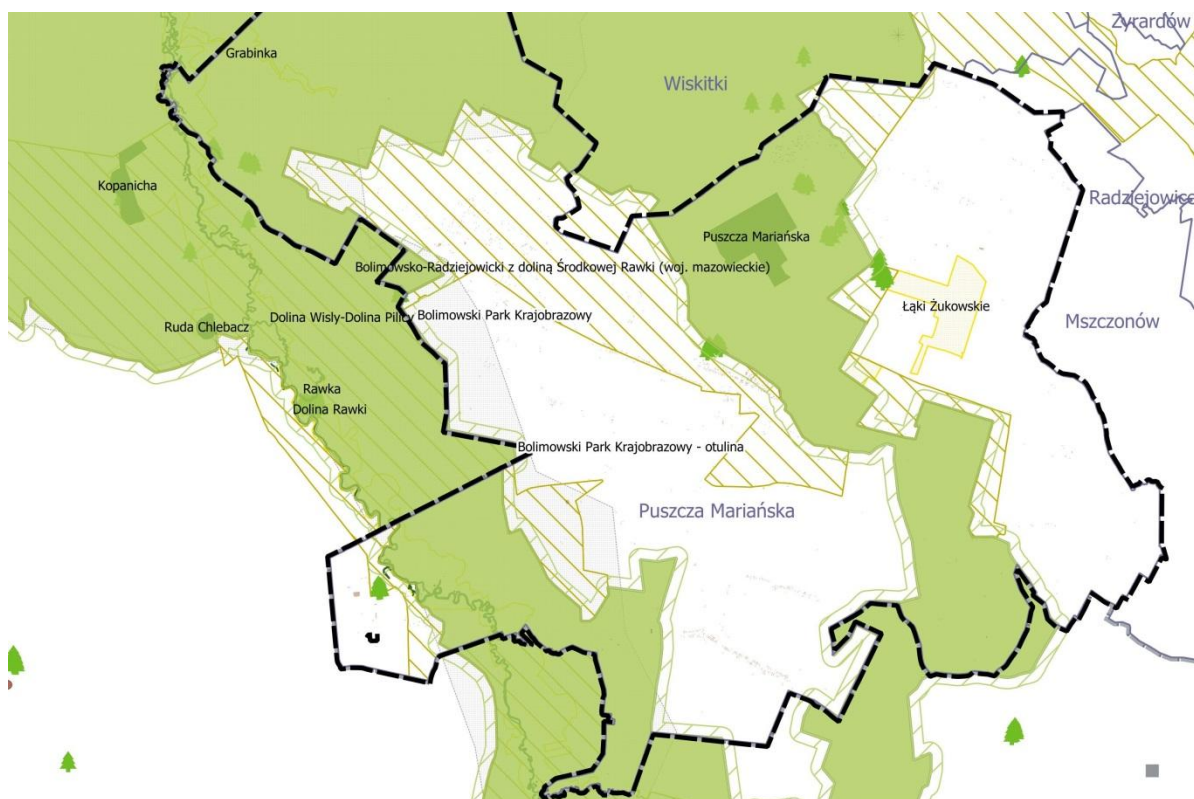
Lasy pokrywają 32,5% powierzchni gminy i jest to powyżej średniej krajowej. Nadzór nad lasami państwowymi na terenie gminy sprawuje Nadleśnictwo Radziwiłłów oraz Nadleśnictwo Skierniewice. Największe kompleksy leśne znajdują się w centralnej oraz w północno zachodniej części gminy.

W skład systemu obszarów chronionych na terenie Gminy Puszcza Mariańska wchodzi: rezerваты przyrody (Puszcza Mariańska, Rawka), park krajobrazowy (Bolimowski Park Krajobrazowy), obszar chronionego krajobrazu (Bolimowsko-Radziejowski z Doliną Środkowej Rawki Obszar Chronionego Krajobrazu), obszary Natura 2000 (Dolina Rawki, Grabinka, Łąki Żukowskie), użytki ekologiczne (34 użytki ekologiczne o łącznej powierzchni 30,36 ha) i pomniki przyrody. Dodatkowo na terenie gminy funkcjonuje krajowa sieć ekologiczna ECONET-POLSKA, czyli wieloprzestrzenny system obszarów węzłowych najlepiej zachowanych pod względem przyrodniczym, wzajemnie ze sobą powiązanych korytarzami ekologicznymi.

Obszar Gminy Puszcza Mariańska charakteryzuje się bardzo wysokimi walorami przyrodniczo - krajobrazowymi, ponad 60% powierzchni gminy objęte jest różnymi formami ochrony przyrody. Należy uznać, że zróżnicowane i często unikatowe zasoby przyrodnicze gminy są dobrze chronione.

Możliwości realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie gminy są ograniczone.

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

Mapa nr 7. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Puszcza Mariańska
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <https://mapa.inspire-hub.pl/>

Do najciekawszych atrakcji turystycznych znajdujących się na terenie Gminy Puszcza Mariańska zalicza się m.in. obiekty wpisane do rejestru zabytków umieszczone w poniższej tabeli.

GMINA	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	DATOWANIE	UWAGI
Puszcza Mariańska	Bartniki	Kościół p.w. św. Antoniego	1905-1907	położony na terenie cmentarza wpisanego do rejestru
Puszcza Mariańska	Kamion	kwatery poległych		skreślone z rejestru zabytków decyzją MK iDN z dnia 23.06.1998
Puszcza Mariańska	Kamion	Otoczenie zabytkowego pałacu i parku w Kamionie		granice na zał. graf. (dz. 21/1, 21/2, 21/5 - część, 21/6, 21/7, 21/8, 21/9, 22/1, 23, 24/4, 24/5, 24/6, 24/7, 24/12, 24,13, 25
Puszcza Mariańska	Kamion	Pałac (dwór)	pocz. XX w.	do decyzji nie sporządzono załącznika graficznego
Puszcza Mariańska	Kamion	Park	pocz. XIX w .	jako załącznik do decyzji wskazano na zeszyt ewidencji parku, uwaga patrz też decyzja do otoczenia!
Puszcza Mariańska	Olszanka	Park	k. XIX w.	*willa skreślona z rej. dec. ROZ przy MKiS z dn. 13.01.1988; park o pow. 1,5 ha
Puszcza Mariańska	Puszcza Mariańska	Szkoła Marianów	1782	do decyzji nie sporządzono załącznika graficznego

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

Puszcza Mariańska	Puszcza Mariańska	Kościół par. p.w. Michała Archaniola (ob. p.w. Za Dusze Zmarłych)	XVII w., rozbudowa: w XVIII w.	(prezbiterium)
Puszcza Mariańska	Puszcza Mariańska	Cmentarz rzym.-kat. przykościelny	zał. 1673	do decyzji nie sporządzono załącznika graficznego, w granicach wg karty ewidencyjnej, dz. ew. nr 206, pow. 0.24 ha
Puszcza Mariańska	Radziwiłłów	Dworzec kolejowy	1919-23	do decyzji nie sporządzono załącznika graficznego
Puszcza Mariańska	Studzieniec	Mogiła zbiorowa z l. 1939-45	1939-45	na terenie cmentarza rzymsko-katolickiego, do decyzji nie sporządzono załącznika graficznego, postanowieniem doprecyzowano położenie mogiły (dz. ew. nr 227, pow. 0.19 ha)
Puszcza Mariańska	Wycześniak	Park krajobrazowy	I. 30. XX w.	do decyzji nie sporządzono załącznika graficznego

Tabela nr 4. Obiekty wpisane do rejestru zabytków w Gminie Puszcza Mariańska (stan na 28.12.2023r.)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Fotografie wybranych obiektów zabytkowych

Dworzec kolejowy w Radziwiłłowie

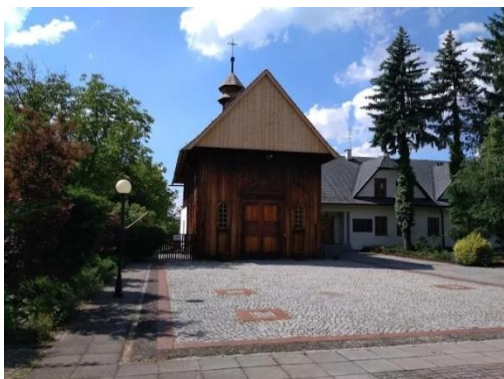
Kwatery poległych w Kamionie

Pałac oraz jego otoczenie w Kamionie

Kościół p.w. św. Antoniego w Bartnikach

Kościół par. p.w. Michała Archaniola (prezbiterium) w Puszczy Mariańskiej

Dzieje terenów gminy są ściśle związane z historią południowo-zachodniego Mazowsza. Rozwój ekonomiczno-społeczny następował w powiązaniu z czterema najbliższymi położonymi ośrodkami miejskimi: Mszczonowem, Wiskitkami (zastąpionymi od połowy XIX w. przez Żyrardów), Skierniewicami i Bolimowem. Mechanizmy gospodarcze kształtowały się jednak różnie w poszczególnych częściach gminy. Możemy wyróżnić cztery typy osadnictwa:

- Względnie bogate o rozwiniętym zapleczu przetwórczym wsie królewskie we wschodniej części: Korabiewice, Zator, Żuków;
- Wsie szlacheckie w południowej części: **Kamion, Łajszczew, Lisowola, Biernik;**
- Osady budnickie w północnej i zachodniej części gminy: **Bednary, Studzieniec, Długokąty, Bartniki;**
- Enklawa klasztorna w centrum gminy w **Puszczy Mariańskiej.**

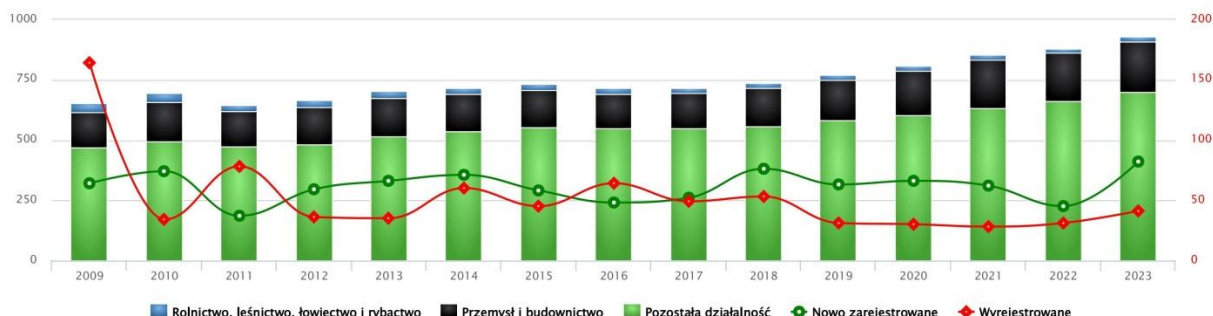

CZĘŚĆ 2. DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

O poziomie przedsiębiorczości danej jednostki samorządu terytorialnego świadczy między innymi liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na jej terenie.

W gminie Puszcza Mariańska w roku 2023 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 928 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 766 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 82 nowe podmioty, a 41 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2023 najwięcej (82) podmiotów zarejestrowano w roku 2023, a najmniej (37) w roku 2011. W tym samym okresie najwięcej (164) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2009 roku, najmniej (28) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2021 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Puszcza Mariańska najwięcej (37) jest stanowiących spółki cywilne.

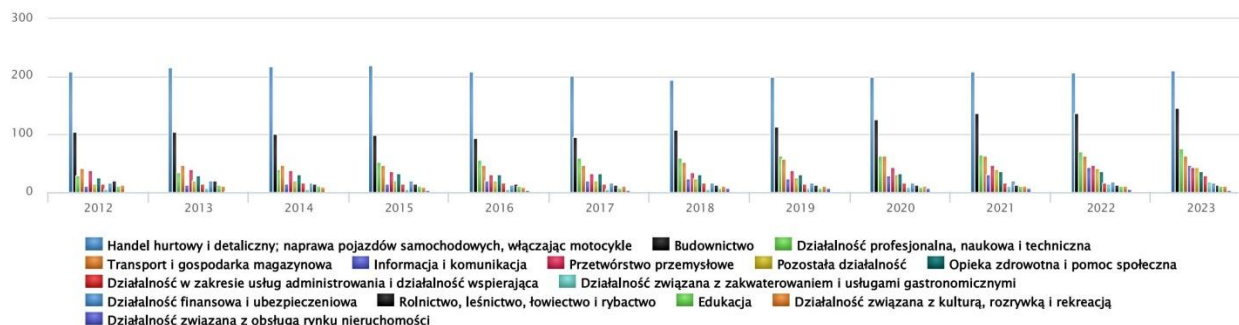

Wykres nr 1. Podmioty gospodarki narodowej na terenie Gminy Puszcza Mariańska wpisane do rejestru REGON w latach 2009 – 2023.

Źródło: GUS

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (907) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 2,2% (20) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 22,5% (209) podmiotów, a 75,3% (699) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Puszcza Mariańska najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (27.5%) oraz Budownictwo (18.9%).

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

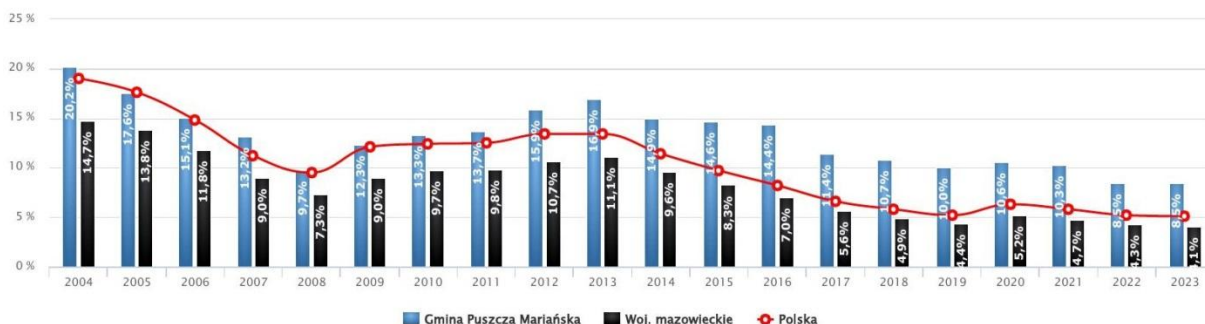

Wykres nr 2. Rodzaje przeważającej działalności na terenie Gminy Puszcza Mariańska w latach 2012 – 2023.
Źródło: GUS

Rozwój gospodarczy jednostki powiązany jest również z lokalnym i regionalnym rynkiem pracy. Dostęp do stabilnego zatrudnienia i satysfakcjonującej pracy ma bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców.

Trwa tendencja spadkowa. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze Gminy Puszcza Mariańska spada, co jest pozytywnym zjawiskiem społecznym i gospodarczym.

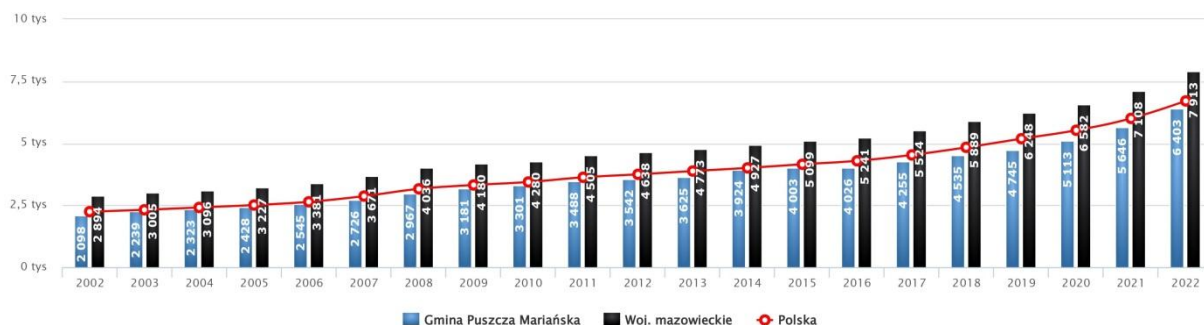
Bezrobocie rejestrowane w gminie Puszcza Mariańska wynosiło w 2023 roku 8,5% (8,5% wśród kobiet i 8,5% wśród mężczyzn). Dane wskazują na wyższy udział bezrobotnych w gminie niż w województwie czy kraju.

Wykres nr 3. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Puszcza Mariańska w latach 2004 - 2023
Źródło: GUS

W 2022 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie Puszcza Mariańska wynosiło 6 403,00 PLN, co odpowiada 95,50% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Puszcza Mariańska 1 091 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 169 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -922. 9,5% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Puszcza Mariańska pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 23,6% w przemyśle i budownictwie, a 36,8% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 2,8% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

Wykres nr 4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Puszcza Mariańska w latach 2002 - 2022
Źródło: GUS.

2.2. Infrastruktura i środowisko

Urządzenia sieciowe

Zadania własne w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków realizuje gmina.

Woda, która każdego dnia trafia do mieszkańców za pośrednictwem sieci wodociągowej o łącznej długości 199,2 km, pochodzi z dziewięciu stacji uzdatniania wody, zarządzanych przez Gminę Puszcza Mariańska. Stacje znajdują się w Bartnikach, Budach Zaklasztornych, Kamionie, Korabiewicach, Michałowie, Mrozach, Starym Łajszczewie, Olszance oraz Puszczy Mariańskiej. Według opracowań własnych na 2023 rok udział mieszkańców mających dostęp do sieci wodociągowej wynosił 98%. Do najważniejszych planowanych działań w najbliższym czasie (ok. 2 lat) w zakresie rozwoju sieci wodociągowej na terenie gminy należy budowa sieci wodociągowej w Grabinie Radziwiłłowskiej (ul. Chabrowa), w Puszczy Mariańskiej (ul. Chabrowa) oraz w Bednarach (o łącznej długości ok 1995 mb.).

Udział mieszkańców posiadających dostęp do sieci kanalizacyjnej w Gminie Puszcza Mariańska w 2023 roku wynosił 46%, co świadczy o tym, że część mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej wykorzystując przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz szamba. Wynika to z rozproszenia zabudowy mieszkaniowej. Sieć kanalizacji sanitarnej na terenie gminy ma łączną długość 64,5 km. Zbiorną siecią kanalizacyjną objęte są miejscowości: Puszcza Mariańska, Olszanka, Zator, Biernik, fragment Wygody, fragment Bartnik, Budy Zaklasztorne, Radziwiłłów, Grabina Radziwiłłowska i Długokąty.

Na terenie Gminy Puszcza Mariańska funkcjonuje jedna gminna oczyszczalnia ścieków w Bartnikach (funkcjonuje od 1992r) obsługiwana jest przez pracowników Urzędu Gminy w Puszczy Mariańskiej. Wg stanu na dzień 31.12.2024r. obecna przepustowość tej oczyszczalni to 4000RLM (równoważna liczba mieszkańców), w 2025 roku planowane jest zakończenie modernizacji oczyszczalni w Bartnikach po której przepustowość zwiększy się do 6000RLM.

Na terenie Gminy Puszcza Mariańska istnieją również dwie oczyszczalnie ścieków zakładowe tj. przy Zakładzie Pielęgnacyjno-Opiekuńczym w Wycześniaku (brak danych dot. RLM) oraz przy Zakładzie Poprawczym w Studzieńcu (o przepustowości 375RLM).

W styczniu 2025 roku nieruchomość na której znajduje się zakładowa oczyszczalnia ścieków w Studzieńcu została przekazana Gminie Puszcza Mariańska. Po ocenie stanu technicznego oczyszczalni planowana jest jej modernizacja (polegająca również na zwiększeniu przepustowości RLM).

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

Do najważniejszych działań w zakresie rozwoju sieci kanalizacyjnej należy zakończenie modernizacji istniejącej oczyszczalni ścieków w Bartnikach, modernizacja nowo nabytej oczyszczalni ścieków w Studzieńcu oraz przyłączenie do sieci kanalizacyjnej miejscowości Mrozy, Waleriany i fragmentu Studzieńca. Gmina prowadzi inwentaryzację szamb i przydomowych oczyszczalni ścieków.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Długość sieci wodociągowej w km	188,5	189	193,5	193,5	196,7	199,2
Zwodociągowanie terenu Gminy w %	97	97	97	97	98	98
Długość sieci kanalizacji sanitarnej w km	54,5	55,8	61,8	61,8	62	64,5
Skanalizowanie terenu Gminy w %	40	42	44	44	44	46

Tabela nr 5. Rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Gminie Puszcza Mariańska w latach 2019 - 2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Puszcza Mariańska

Na terenie Gminy Puszcza Mariańska brak jest sieci gazowej.

Na terenie Gminy Puszcza Mariańska prowadzona jest ewidencja źródeł ciepła w ramach Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB). Jest to ogólnokrajowy rejestr zawierający kompleksowe informacje na temat źródeł ogrzewania budynków, którego celem jest poprawa jakości powietrza i walka ze smogiem, a także pomoc w wymianie tzw. kopciuchów. Od 1 lipca 2021 r. do 30 czerwca 2022 r. każdy właściciel nieruchomości zobowiązany był do złożenia deklaracji dotyczącej źródła ciepła i spalanych paliw w budynku. Według stanu na 2024 r., w Gminie Puszcza Mariańska zewidencjonowano 3846 źródeł ciepła, wśród których 411 dotyczyło gazu, 612 deklaracji dotyczyły stałych źródeł ciepła. Energia elektryczna była źródłem ciepła w 58 przypadkach.

Rodzaj źródła		Liczba (szt.)
Kotły opalane węglem (wpisujemy dane dla kotłów, w których spalany jest wyłącznie węgiel)	liczba kotłów spełniających wymogi ekoprojektu lub wymogi klasy 5	155
	liczba kotłów klasy 4	100
	liczba kotłów klasy 3	94
	liczba kotłów bezklasowych	1342
	brak informacji	67
	Suma wszystkich	1691
Kotły opalane drewnem (wpisujemy dane dla kotłów, w których spalane jest wyłącznie drewno)	liczba kotłów spełniających wymogi ekoprojektu lub wymogi klasy 5	124
	liczba kotłów klasy 4	55
	liczba kotłów klasy 3	64
	liczba kotłów bezklasowych	72
	brak informacji	33
	Suma wszystkich	315
Kotły opalane paliwami stałymi (w których spalane są naprzemiennie różne rodzaje paliw stałych np. drewno i węgiel)	liczba kotłów spełniających wymogi ekoprojektu lub wymogi klasy 5	65
	liczba kotłów klasy 4	133

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

	liczba kotłów klasy 3	170
	liczba kotłów bezklasowych	244
	brak informacji	150
	Suma wszystkich	612
kotły opalane pelletem	Suma wszystkich	125
kotły gazowe	Suma wszystkich	411
kotły olejowe	Suma wszystkich	57
ogrzewanie elektryczne	Suma wszystkich	58
sieć ciepłownicza	Suma wszystkich	0
pompa ciepła	Suma wszystkich	172
kolektory słoneczne	Suma wszystkich	40
piec	liczba źródeł ciepła spełniających wymogi ekoprojektu	3
	liczba źródeł ciepła niespełniających wymogów ekoprojektu	37
piecokuchnia	liczba źródeł ciepła spełniających wymogi ekoprojektu	2
	liczba źródeł ciepła niespełniających wymogów ekoprojektu	129
kominek	liczba źródeł ciepła spełniających wymogi ekoprojektu	18
	liczba źródeł ciepła niespełniających wymogów ekoprojektu	81
piec kaflowy	liczba źródeł ciepła spełniających wymogi ekoprojektu	0
	liczba źródeł ciepła niespełniających wymogów ekoprojektu	10
piec wolnostojący	liczba źródeł ciepła spełniających wymogi ekoprojektu	6
	liczba źródeł ciepła niespełniających wymogów ekoprojektu	79
inne (np. kozy, trzony, itp.)	Suma wszystkich	0
	SUMA (Liczba wszystkich źródeł ciepła na terenie gminy)	3846
	Liczba wszystkich lokali/budynków, dla których nie udało się zebrać informacji	250

Tabela nr 6. Źródła ciepła w Gminie Puszcza Mariańska na podstawie przeprowadzonej ewidencji
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Puszcza Mariańska

Gospodarka odpadami

Zgodnie z Ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności tworzą warunki do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewniają wykonanie tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych.

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

Od dnia 1 stycznia 2024 r. podmiotem odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości zamieszkałych jak również z nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjnowypoczynkowe z terenu Gminy Puszcza Mariańska jest: PreZero Service Centrum Sp. z o.o. ul. Armii Krajowej 49, 99-400 Łowicz.

W związku z tym, że gmina na swoim terenie nie posiada Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, została zawarta z Przedsiębiorstwem Gospodarki Komunalnej „Żyrardów” Sp. z o.o., 96-300 Żyrardów, ul. Czysła 5 umowa dot. Funkcjonowania i obsługi Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych dla mieszkańców Gminy Puszcza Mariańska (zwanego dalej PSZOK).

PSZOK jest zlokalizowany w Żyrardowie, ul. Czysła 5 oraz w Słabomierz- Krzyżówka.

PSZOK będzie przyjmował od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, którzy złożyli w Urzędzie Gminy Puszcza Mariańska deklarację o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi zgodnie regulaminem PSZOK.

Stawki opłat za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych od budynków letniskowych oraz innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjnowypoczynkowe od 01.03.2023r. prezentują się następująco:

- 267,00 zł, jeżeli właściciel nieruchomości wypełnia obowiązek zbierania odpadów komunalnych w sposób selektywny;
- 1068,00 zł, jeżeli właściciel nieruchomości nie wypełnia obowiązku zbierania odpadów komunalnych w sposób selektywny.

Stawki opłat za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi:

- 34,00 zł miesięcznie od jednego mieszkańca zamieszkującego daną nieruchomość;
- 102,00 zł miesięcznie od jednego mieszkańca zamieszkującego daną nieruchomość, jeżeli właściciel* nieruchomości nie wypełnia obowiązku zbierania odpadów komunalnych w sposób selektywny;

Uchwalono następujące zniżki:

5,0 zł miesięczna stawka zwolnienia na osobę dla posiadaczy przydomowych kompostowników i kompostujących w nim bioodpady stanowiące odpady komunalne;

1,0 zł miesięczna stawka zwolnienia na osobę dla posiadaczy Karty Dużej Rodziny.

W poniższej tabeli przedstawiony został stan gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Puszcza Mariańska w latach 2020-2023. Na przestrzeni analizowanych lat masa odpadów zbieranych z obszaru gminy, pomimo spadku liczby podmiotów objętych systemem gospodarowania odpadami w gminie, ulegała wahaniom. Pomimo wzrostu liczby mieszkańców udział odpadów zbieranych w sposób selektywny w całkowitej masie zbieranych odpadów od roku 2020 do roku 2023 zwiększył się tylko o 1% z poziomu 33% do poziomu 34%. Ilość odpadów na 1 mieszkańca nieznacznie spadła z poziomu 0,36 Mg do 0,32Mg.

	2020	2021	2022	2023
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (os.)	7583	7714	8011	8065
Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych (Mg), w tym:	2676,61	3199,32	2902,60	2520,77
zmieszane	1811,55	2289,39	2005,24	1666,27
segregowane	865,06	909,93	897,36	854,50

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów	33%	29%	31%	34%
Ilość zebranych odpadów na mieszkańca (Mg)	0,36	0,42	0,37	0,32

Tabela nr 7. Stan gospodarki odpadami w Gminie Puszcza Mariańska w latach 2020-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Puszcza Mariańska

Gmina prowadzi działania informacyjne z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi, m.in. za pomocą ulotek, strony internetowej www.puszcza-marianska.pl oraz przy użyciu mediów społecznościowych. Mieszkańcy mają także możliwość zgłaszania uchybień występujących po stronie Wykonawcy.

Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska

Postępujące zanieczyszczenie środowiska oraz wywołująca je działalność człowieka zmuszają do podejmowania działań służących ochronie i zachowaniu zasobów naturalnych oraz ograniczeniu ich dalszej degradacji. Działania te związane są w szczególności z ochroną powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb.

Gmina Puszcza Mariańska współpracuje z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie w sprawie programu Czyste Powietrze, którego podstawowym celem jest poprawa efektywności energetycznej oraz zmniejszenie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń do atmosfery z istniejących jednorodzinnych budynków mieszkalnych. Program oferuje dofinansowania dla mieszkańców w zakresie termomodernizacji budynków, wymiany pieców oraz instalacji OZE.

Gmina Puszcza Mariańska dnia 26.05.2021r. podpisała porozumienie nr 80/2021 z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) w Warszawie dotyczące Programu Priorytetowego Czyste Powietrze. Realizacją zawartego porozumienia jest utworzenie punktu konsultacyjno – informacyjnego który ma na celu ułatwienie mieszkańcom Gminy Puszcza Mariańska aplikowanie o dofinansowanie na wymianę źródła ciepła. Mieszkańcy w punkcie otrzymują wsparcie w zakresie przygotowania wniosków o dofinansowanie oraz wniosków o płatność.

Punkt cieszy się zainteresowaniem mieszkańców.

W 2023 roku odbyło się 301 konsultacji z mieszkańcami i zostało podpisanych 43 wniosków o dofinansowanie.

Gmina Puszcza Mariańska	Czas pracy punktu konsultacyjno – informacyjnego (w godzinach)	Liczba udzielonych konsultacji	Wnioski o dofinansowanie złożone za pośrednictwem punktu konsultacyjno – informacyjnego	Wnioski o płatność złożone za pośrednictwem punktu konsultacyjno – informacyjnego
Razem rok 2023	480	301	43	40

Tabela nr 8 Dane dot. funkcjonowania punktu konsultacyjno – informacyjnego w zakresie programu „Czyste Powietrze”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Puszcza Mariańska

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

Według informacji podanej przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej od początku istnienia programu tj od. 19.09.2018r. do 31.12.2024r. mieszkańcy gminy Puszcza Mariańska złożyli łącznie 500 wniosków z czego 222 przedsięwzięć zostało zrealizowanych. Łączna kwota wypłaconych dotacji to 4 831 267,07 zł.

W 2024r. odbyła kolejna akcja odbioru i utylizacji wyrobów azbestowych z terenu Gminy Puszcza Mariańska. Gmina regularnie pozyskuje środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie na ten cel.

W latach 2012-2024 dzięki uzyskanym oraz własnym środkom usunięto i unieszkodliwiono łącznie 1015 ton odpadu azbestowego czyli ok 20% wyrobów azbestowych z terenu gminy Puszcza Mariańska co wynika z inwentaryzacji wyrobów azbestowych która została przeprowadzona w 2011 roku.

	2020	2021	2022	2023	2024
Ilość posesji z których odebrano wyroby zawierające azbest	33	39	0	53	72
Łączna kwota dofinansowania odbioru i utylizacji, w tym:	27839,04	29997,04	0	55134,02	82367,70
Dotacja WFOŚiGW	27839,04	29997,04	0	35000,00	32221,80
Środki własne	0	0	0	20134,02	50145,90

Tabela nr 9. Odbiór i utylizacja wyrobów zawierających azbest w Gminie Puszcza Mariańska w latach 2020-2023
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Puszcza Mariańska

Gmina Puszcza Mariańska położona jest na obszarze, gdzie nasłonecznienie wynosi 1077 KWh/m²/rok, a liczba godzin słonecznych w ciągu roku to 1750, co sprzyja zastosowaniu paneli fotowoltaicznych.

Na terenie gminy znajdują się 2 farmy fotowoltaiczne:

- elektrownia fotowoltaiczna „Stary Karolinów I” o mocy do 4 MW na działkach o nr ewid. 210 oraz 213 w Starym Karolinowie Powierzchnia całej inwestycji to maks. 5,5ha, powierzchnia pod panelami zajmuje ok. połowy powierzchni,
- elektrownia fotowoltaiczna w Korabiewicach o mocy do 2 MW na działkach o nr ewid. 125/13, 126/3 oraz 127/4 w Korabiewicach. Powierzchnia całej inwestycji to ok. 2,0ha.

Na terenie Gminy jest duże zainteresowanie lokalizacją farm fotowoltaicznych (świadczy o tym m.in ilość wydanych decyzji WZ) ale z uwagi na brak możliwości technicznych i niewydolność sieci elektroenergetycznej jest to w wielu przypadkach niemożliwe.

Na terenie Gminy Puszcza Mariańska nie występują farmy wiatrowe.

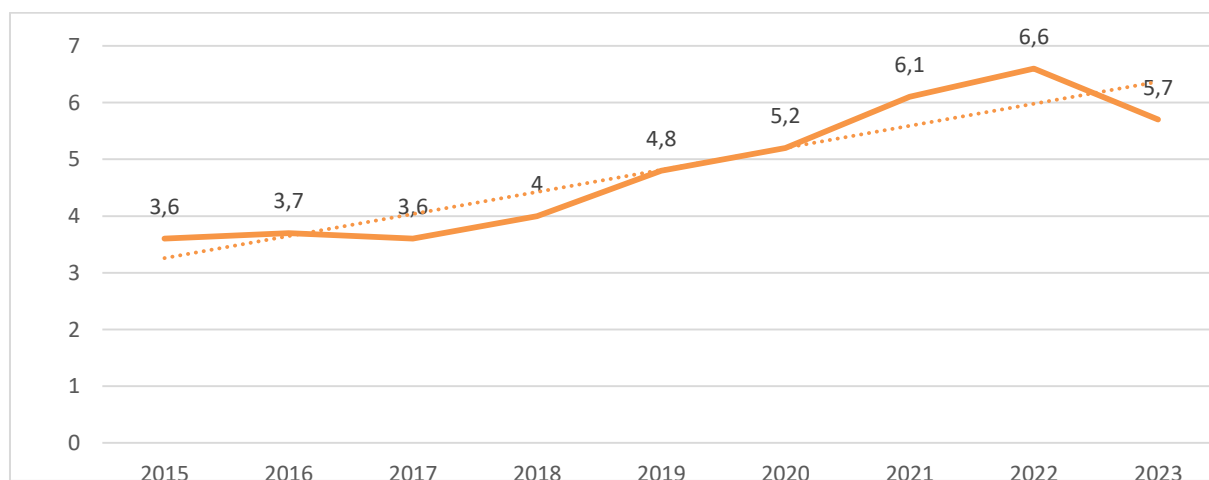
2.3. Stan finansów samorządowych

Sytuacja finansowa i polityka podatkowa samorządu na poziomie lokalnym są kluczowymi czynnikami wpływającymi na kształt strategii rozwoju gminy. Istotną cechą właściwie funkcjonującego systemu finansowego gmin jest zapewnienie jego stabilności i wydajności w długim okresie, które to znacząco oddziałuje na zakres i poziom usług publicznych świadczonych przez jednostki samorządu terytorialnego, a tym samym na warunki i jakość życia mieszkańców.

Wykonanie budżetu

W latach 2019-2024 dochody Gminy Puszcza Mariańska ulegały corocznemu wzrostowi z poziomu 41,6 mln zł w 2019 roku do 62,4 mln zł w 2024 roku. Największy wzrost nastąpił w 2024 roku, kiedy dochody zwiększyły się o ponad 11,7 mln zł w porównaniu z rokiem poprzednim, co spowodowane było m.in. wzrostem dochodów majątkowych, z tytułu środków Rządowego Funduszu Polski Ład oraz zwiększonej subwencji oświatowej.

Poniższy wykres prezentuje kształtowanie się średniego dochodu na jednego mieszkańca Gminy Puszcza Mariańska. Analizując powyższe dane zauważyć można, że dochód na 1 mieszkańca w Gminie Puszcza Mariańska stale rósł, osiągając w 2023 roku wielkość 5 700 zł. Dodatkowo, wskaźnik ten, od 2015 roku wzrósł nominalnie o 3 685,00 zł.

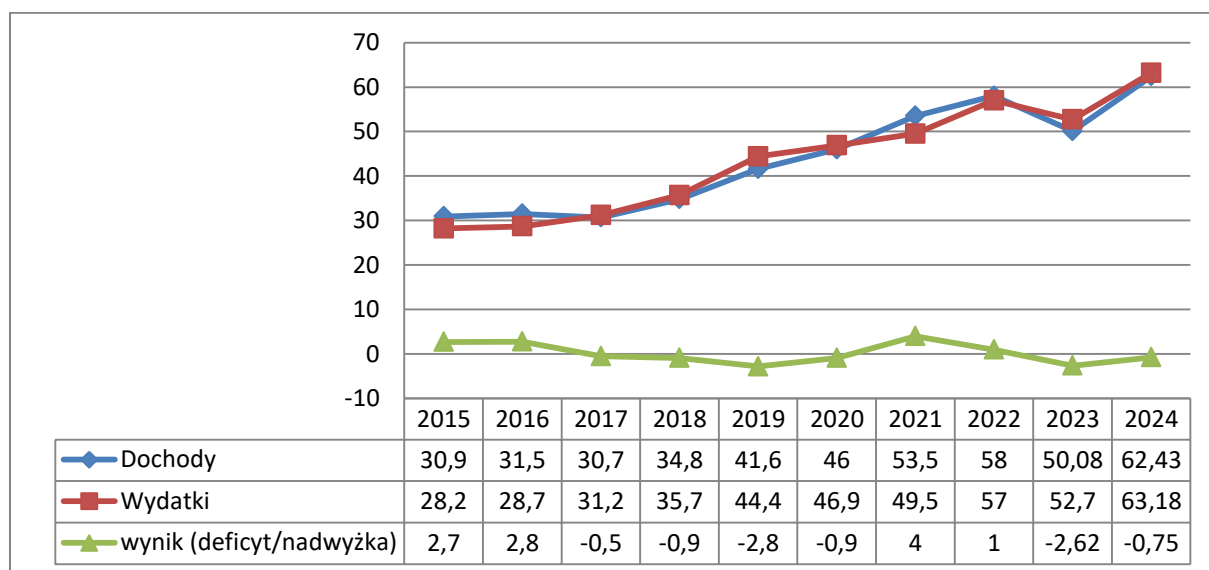
Wykres nr 5. Dochód na 1 mieszkańca w tys. w latach 2015 – 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Puszcza Mariańska

Wśród dochodów budżetowych najwyższy udział stanowią dochody bieżące (w latach 2019-2024 wahał się między 26% a 29,4%). Widoczny wpływ na ich kształtowanie ma coroczne i stabilne zwiększanie się udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych, subwencji oraz dochodów z tytułu dotacji na cele bieżące oraz pozostałych dochodów bieżących.

Corocznie wzrastają również wydatki ogółem gminy. W 2019 roku wydatki bieżące kształtowały się na poziomie 44,4 mln zł i do 2024 roku wzrosły o ponad 63,2 mln zł. Tendencja ta jest zjawiskiem naturalnym, typowym dla gmin w Polsce. Ważne jest jednak, aby wzrost wydatków bieżących był współmierny do wzrostu uzyskiwanych dochodów bieżących.

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

Wykres nr 6. Dochody, wydatki oraz wynik budżetu gminy Puszcza Mariańska na przestrzeni lat 2015 - 2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Puszcza Mariańska

Dochody	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ogółem	30,9	31,5	30,7	34,8	41,6	46	53,5	58	50,08	62,43
Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek	11,8	9	9,8	11,2	12,2	12,7	14,1	16,2	21,42	26,23
Pomoc społeczna	2,7	7,7	0,57	0,6	0,6	0,68	0,75	9,5	0,98	1,45
Oświata	0,49	1,8	0,43	0,41	1	0,91	1,8	1,2	0,96	2,05
Wydatki	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ogółem	28,2	28,7	31,2	35,7	44,4	46,9	49,5	57	52,7	63,18
Oświata i wychowanie	9,4	9,8	10,7	11	13,5	14,8	16,1	17,3	19,49	24,94
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1,4	1,6	1,5	2,1	2,2	5,1	5,1	4,1	4,38	4,85
Transport i łączność	1,6	2,4	2,1	4,2	3,4	0,85	2,7	2,2	1,91	4,33
Pomoc społeczna	3,5	8,4	1,4	1,5	1,5	1,6	1,9	10,9	2,39	3,1
Rolnictwo i łowiectwo	3,5	0,92	0,75	1,9	6,2	3,6	1,8	1,1	3,4	8,06
Obsługa długu publicznego	0,14	0,98	0,73	0,54	0,57	0,1	0,12	0,24	0,35	0,34

Tabela nr 10. Podstawowe dochody i wydatki Gminy Puszcza Mariańska w latach 2015 - 2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Puszcza Mariańska

Najistotniejsze inwestycje dokonane w gminie w latach 2020 – 2024

Nowe inwestycje publiczne to element sprzyjający nie tylko podnoszeniu jakości życia mieszkańców, ale także poprawiający uwarunkowania dla rozwoju czy budujący przyjazny wizerunek obszaru dla każdego z jego użytkowników.

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

W 2020 roku w ramach poniesionych wydatków inwestycyjnych zostały zakończone między innymi takie zadania jak:

- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Radziwiłowie o długości ok 709mb – źródło finansowania pożyczka udzielona przez WFOŚiGW oraz środki własne;
- Prace uzupełniające dot. budowy I etap kanalizacji sanitarnej Radziwiłów – Bartniki – Budy Zaklasztorne o długości ok 515mb źródło finansowania środki własne;
- Rozbudowa budynku przedszkola w Bartnikach - źródło finansowania środki własne;
- Rozbudowa budynku przedszkola w Puszczy Mariańskiej - źródło finansowania środki własne;
- Rozbudowa budynku strażnicy OSP Kamion - źródło finansowania środki własne;
- Modernizacja i remonty dróg gminnych o długości ok 4322mb - źródło finansowania środki własne oraz dofinansowanie ze środków budżetu Województwa Mazowieckiego ;
- Budowa oświetlenia ulicznego na terenie gminy (45 słupów) - źródło finansowania środki własne;

W 2021 roku w ramach poniesionych wydatków inwestycyjnych realizowano między innymi takie zadania jak:

- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej II etap kanalizacji sanitarnej Radziwiłów – Bartniki – Budy Zaklasztorne o długości ok 1224mb - źródło finansowania środki własne oraz pożyczka udzielona przez WFOŚiGW ;
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Puszczy Mariańskiej, Radziwiłowie oraz Bartnikach o długości ok 536mb - źródło finansowania środki własne oraz środki z umorzenia pożyczki udzielonej przez WFOŚiGW
- Budowa sieci wodociągowych na terenie Gminy Puszcza Mariańska o długości ok. 4516km - źródło finansowania środki własne oraz środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19
- Budowa oświetlenia ulicznego na terenie gminy (4 słupy) - źródło finansowania środki własne;
- Modernizacja i remonty dróg gminnych o długości ok 5688mb - źródło finansowania środki własne;
- Przebudowa zjazdów z drogi wojewódzkiej 719 w Puszczy Mariańskiej - źródło finansowania środki własne;
- Rozbudowa SUW w Budach Zaklasztornych - źródło finansowania środki własne oraz środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19;
- Modernizacja budynku strażnicy OSP Michałów - źródło finansowania budżet Województwa Mazowieckiego;
- Budowa boiska do koszykówki i siatkówki w Michałowie.

W 2022 roku w ramach poniesionych wydatków inwestycyjnych realizowano między innymi takie zadania jak:

- Budowa sieci wodociągowych na terenie Gminy Puszcza Mariańska o długości ok. 916km - źródło finansowania środki własne;
- Wymiana lamp oświetlenia ulicznego na terenie gminy (31 kpl) - źródło finansowania środki własne oraz z budżetu Województwa Mazowieckiego
- Modernizacja i remonty dróg gminnych o długości ok 3549mb - źródło finansowania środki własne;

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

- Budowa chodnika w m. Olszanka Puszcza Mariańska oraz Wygoda o długości 530 mb - źródło finansowania środki własne;
- Rozbudowa SUW w Korabiewicach - źródło finansowania środki własne;
- Modernizacja budynku strażnicy OSP Bartniki oraz Grabina Radziwiłłowska - źródło finansowania budżet Województwa Mazowieckiego oraz środki własne;
- Budowa placu zabaw w Studzieńcu - źródło finansowania budżet Województwa Mazowieckiego oraz środki własne;

W 2023 roku w ramach poniesionych wydatków inwestycyjnych realizowano między innymi takie zadania jak:

- Modernizacja i remonty dróg gminnych o długości ok 2288mb - źródło finansowania środki własne;
- Budowa sieci wodociągowych na terenie Gminy Puszcza Mariańska o długości ok. 1074km - źródło finansowania środki własne;
- Budowa oświetlenia ulicznego na terenie gminy (33 słupy) - źródło finansowania środki własne;
- Wymiana lamp oświetlenia ulicznego na terenie gminy (34 kpl) - źródło finansowania środki własne oraz z budżetu Województwa Mazowieckiego
- Modernizacja budynku strażnicy OSP Kamion oraz Grabina Radziwiłłowska - źródło finansowania budżet Województwa Mazowieckiego oraz środki własne;
- Przebudowa budynku Urzędu Gminy - źródło finansowania budżet Województwa Mazowieckiego oraz środki własne;
- Budowa strefy aktywności fizycznej w miejscowości Radziwiłłów – źródło finansowania budżet Województwa Mazowieckiego oraz środki własne.

W 2024 roku w ramach poniesionych wydatków inwestycyjnych realizowano między innymi takie zadania jak:

- Modernizacja i remonty dróg gminnych o długości ok 3906mb - źródło finansowania środki własne oraz z budżetu Województwa Mazowieckiego ;
- Budowa sieci wodociągowych na terenie Gminy Puszcza Mariańska o długości ok. 1487km - źródło finansowania środki własne;
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Długokatach, Budach Zaklasztornych, Puszcza Mariańska i Bartniki o długości ok 2410mb - źródło finansowania środki własne oraz pożyczka udzielona przez WFOŚiGW;
- Budowa oświetlenia ulicznego na terenie gminy (26 słupy) - źródło finansowania budżet Województwa Mazowieckiego oraz środki własne;
- Modernizacja budynku strażnicy OSP Waleriany - źródło finansowania budżet Województwa Mazowieckiego oraz środki własne;
- Budowa placu zabaw w miejscowości Kamion – źródło finansowania budżet Województwa Mazowieckiego oraz środki własne.

CZĘŚĆ 3. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

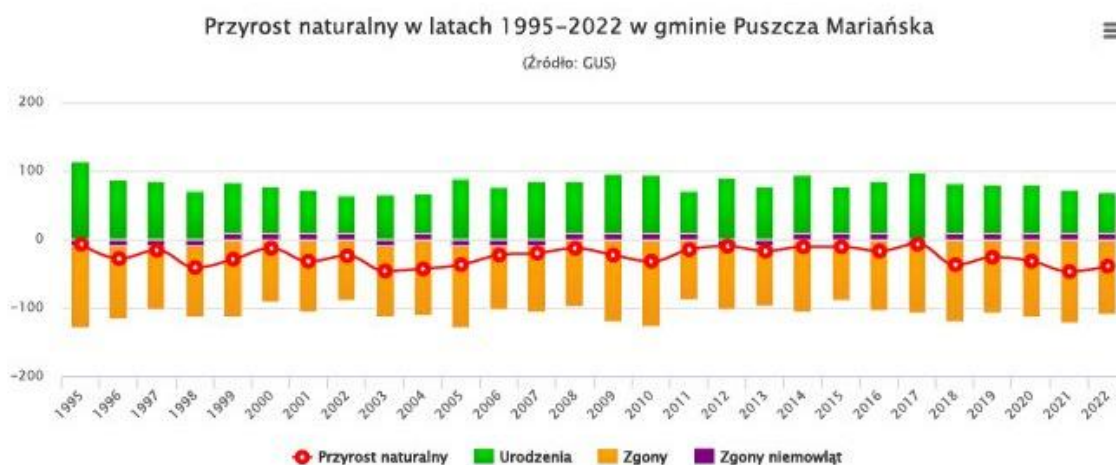
3.1. Demografia

Według danych GUS Gmina Puszcza Mariańska w roku 2023 liczyła 8780 mieszkańców, co w przeliczeniu na powierzchnię wynosiło 62,1 os./km².

Gmina Puszcza Mariańska ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -39. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -4,44 na 1000 mieszkańców gminy Puszcza Mariańska. W 2022 roku urodziło się 70 dzieci, w tym 42,9% dziewczynek i 57,1% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,69 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz porównywalny do współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

W 2022 roku zarejestrowano 110 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 65 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Puszcza Mariańska 45. W tym samym roku 1 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 1.

57,9% mieszkańców gminy Puszcza Mariańska jest w wieku produkcyjnym, 20,3% w wieku przedprodukcyjnym, a 21,7% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Wykres nr 7 Przyrost naturalny w latach 1995–2022 w Gminie Puszcza Mariańska.

Źródło:

www.polskawliczbach.pl

Zachodzące w gminie procesy demograficzne uzależnione są w dużej mierze od przyrostu naturalnego oraz salda migracji. Wskaźnik przyrostu naturalnego od kilku lat maleje w gminie

a saldo migracji rośnie. W związku z czym liczba ludności w gminie od 2013 roku nieznacznie rośnie (w 2013r liczba ludności w gminie wynosiła 8456). Różnica na przestrzeni 10 lat pomiędzy 2023 a 2013 rokiem wynosi 324 osoby. Liczba mieszkańców w latach 2013 – 2023 wzrosła o 3,83%.

Saldo migracji na terenie gminy jest dodatnie i takie też jest prognozowane na najbliższe lata a związane jest to przede wszystkim z suburbanizacją Warszawy oraz planowanymi inwestycjami rządowymi m.in. Centralnym Portem Komunikacyjnym.

Analizując wskaźniki demograficzne dla Gminy Puszcza Mariańska zaobserwować można stopniowe starzenie się społeczeństwa. Porównując udział mieszkańców w przedziale wiekowym 25-34 lat (kiedy to średnio najczęściej osób wchodzi na rynek pracy, zakłada rodziny i kupuje mieszkanie lub dom) w 2018 roku do roku 2022 zauważyć można stopniowe zmniejszanie się udziału tych osób w ogólnej liczbie mieszkańców. Podobny trend dotyczy osób w wieku produkcyjnym (mężczyźni w wieku 18-64, kobiety 18-59). Ponadto zauważyć można zwiększanie się senioralnego obciążenia demograficznego w gminie. Wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego przedstawia ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym.

3.2. Kapitał społeczny

Przedszkola i szkoły

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) jest 2102 mieszkańców Gminy Puszcza Mariańska (w tym 1 048 kobiet oraz 1 054 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku 22,7% ludności posiada wykształcenie wyższe, 3,4% wykształcenie policealne, 14,1% średnie ogólnokształcące, a 19,6% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 20,6% mieszkańców Gminy Puszcza Mariańska, gimnazjalnym 3,1%, natomiast 13,4% podstawowym ukończonym. 3,1% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

Szkoły podstawowe

Wg stanu na dzień 31.12.2024r. Gmina Puszcza Mariańska była organem prowadzącym dla następujących placówek oświatowych:

- 1) Zespołu Szkolno –Przedszkolnego w Bartnikach, w skład którego wchodziła Szkoła Podstawowa i Przedszkole Publiczne /408 uczniów/
- 2) Zespołu Szkolno – Przedszkolnego w Puszczy Mariańskiej /421 uczniów/, w skład którego wchodziła:
 - Szkoła Podstawowa im. Króla Jana III Sobieskiego,
 - Filia Szkoły Podstawowej im. Król Jana III Sobieskiego w Puszczy Mariańskiej w Korabiewicach,
 - Szkoła Filialna w Michałowie Szkoły Podstawowej im. Króla Jana III Sobieskiego w Puszczy Mariańskiej,
 - Przedszkole Samorządowe
- 3) Szkoły Podstawowej w Walerianach /104 uczniów/.

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

Przedszkola

W 2023 r. funkcjonowały 2 przedszkola gminne, bez oddziałów specjalnych. Do placówek tych uczęszczało 248 dzieci, w tym 121 dziewczynek i 127 chłopców.

W miejscowości Kamion funkcjonuje niepubliczne przedszkole językowo - artystyczne „Leśne Skrzaty”

W gminie w 2023r. nie funkcjonował punkt przedszkolny (nie został uruchomiony ze względu na brak zainteresowania rodziców tą formą wychowania przedszkolnego podczas rekrutacji). W gminie nie funkcjonują żłobki ani kluby dziecięce.

Lp.	Nazwa placówki	Liczba oddziałów*	Liczba uczniów*
1	Przedszkole Samorządowe w Puszczy Mariańskiej	8	124
2	Przedszkole Publiczne w Bartnikach	7	136
3	Punkt Przedszkolny w Korabiewicach	0	0
4	Szkoła Podstawowa im. Króla Jana III Sobieskiego w Puszczy Mariańskiej	15	263
5	Filia w Michałowie	3	13
6	Filia w Korabiewicach	5	32
7	Szkoła Podstawowa w Bartnikach	17	272
8	Szkoła Podstawowa w Walerianach	9	105
RAZEM:		64	945

Tabela nr 11: Stan organizacji placówek oświatowych

Źródło: System Informacji Oświatowej wg stanu na 28.08.2024r.

Wszystkie placówki oświatowe dysponują dość dobrą bazą lokalową i wyposażeniem – szkoły posiadają pracownie komputerowe, dostęp do Internetu (placówki są włączone do OSE – Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej), na bieżąco uzupełniane są pomoce dydaktyczne.

Stan techniczny i funkcjonalność budynków oświatowych ogólnie należy uznać za dość dobry. Na bieżąco przeprowadzane są prace mające na celu poprawę sprawności technicznej obiektów, ich bezpieczeństwo i funkcjonalność.

Wyniki egzaminu ósmoklasisty w gminie w roku szkolnym 2023/2024 kształtowały się następująco:

	Gmina *	Powiat	Województwo	Kraj
Język polski	64%	59%	66%	61%
Matematyka	49%	50%	57%	52%
J. angielski	60%	61%	72%	66%

*do wyników dla Gminy Puszcza Mariańska wliczają się również wyniki egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w Szkole Podstawowej w Okręgowym Ośrodku Wychowawczym w Studzieńcu

Tabela nr 12: Wyniki egzaminu ósmoklasisty w gminie w roku szkolnym 2023/2024

Źródło: System Informacji Oświatowej wg stanu na 28.08.2024r.

Szkoły średnie

Gmina Puszcza Mariańska jest jedną z nielicznych w województwie mazowieckim gmin wiejskich, posiadających średnią szkołę ogólnokształcącą. Początki Liceum sięgają czasów wojennych, gdy w gminie młodzież pobierała naukę na tajnych kompletach. Liceum jest miejscem nauki nie tylko uczniów z terenów gminy – dzięki swoim licznym walorom od lat przyciąga młodzież z terenów okolicznych miast i gmin.

Szkoła, która ma wiele walorów: pięknie położona, otoczona bujną przyrodą; mało liczna, wszyscy się w niej znają, panuje w niej przyjazny, rodzinny klimat; wymagania stawiane uczniom są wysokie, ale nauczyciele poświęcają często swój wolny czas, aby nawet słabsi mogli im sprostać; wyjątkowo utalentowani i ambitni uczniowie dodatkowo pracują pod kierunkiem nauczycieli i osiągają wysokie sukcesy. Każdy w tej szkole może rozpoznać i rozwinąć swoje możliwości.

Okręgowy Ośrodek Wychowawczy w Studzieńcu

Okręgowy Ośrodek Wychowawczy to najstarsza tego typu placówka w kraju, jest przykładem działalności pedagogicznej ludzi, którzy rozumiejąc potrzeby młodzieży „trudnej wychowawczo” otworzyli tę placówkę 14 maja 1876 roku i realizowali w niej na przestrzeni lat wypracowane systemy wychowawcze.

Ośrodek jest przeznaczony dla chłopców w wieku 13-19 lat. Placówka zapewnia w szczególności nauczanie ogólnokształcące i zawodowe, działalność kulturalno – oświatową, sportową, zapewniony dostęp do świadczeń zdrowotnych, przygotowanie nieletnich do samodzielnego funkcjonowania w życiu dorosłym zgodnie z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi.

W Okręgowym Ośrodku Wychowawczym w Studzieńcu stosuje się nowoczesne metody pracy wychowawczej i kontynuuje tradycje dobrej szkoły pedagogicznej. Wychowankowie, którzy tu przebywają, mogą zmienić dotychczasowy bieg wydarzeń, który kierował ich losem i powrócić do życia w społeczeństwie jako wolni i pełnowartościowi obywatele.

W skład ośrodka wchodzi:

- internat;
- szkoły i warsztaty szkolne;
- zespół pomocy psychologiczno – pedagogicznej;
- inne działy zapewniające realizację zadań ośrodka.

W Okręgowym Ośrodku Wychowawczym w Studzieńcu funkcjonują:

Szkoła Podstawowa w Studzieńcu,

96-330 Puszcza Mariańska, Studzieniec 20 A.

Szkoła prowadzi obecnie przysposobienie do pracy w zawodzie:

- monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie nr zawodu 712905.

Branżowa Szkoła I Stopnia w Studzieńcu,

96-330 Puszcza Mariańska, Studzieniec 20a.

Szkoła prowadzi obecnie kształcenie zawodowe w kierunkach:

- stolarz nr zawodu 752205,
- kucharz nr zawodu 512001,
- monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie nr zawodu 712905.

Kultura i sport

Dostęp do dóbr i usług prowadzonych przez instytucje oraz organizacje funkcjonujące w obszarze kultury i sportu mogą istotnie wpływać na jakość życia mieszkańców i poziom rozwoju społecznego w danej gminie. Takie organizacje pozwalają rozbudzać zainteresowania kulturalne lokalnej społeczności, organizują imprezy i zajęcia kulturalne, sportowe i rekreacyjne, a także kształtują zdrowe nawyki korzystając z bazy sportowo rekreacyjnej Gminy Puszcza Mariańska w obiektach użyteczności publicznej.

Gminna Biblioteka Publiczna w Puszczy Mariańskiej jest samorządową instytucją kultury Gminy Puszcza Mariańska, posiadającą osobowość prawną i samodzielnie gospodarującą przydzieloną oraz nabytą częścią mienia. Jest wpisana do Rejestru Instytucji Kultury prowadzonego przez Gminę Puszcza Mariańska jako organizatora.

Nadzór nad organizacją Biblioteki sprawuje Wójt Gminy Puszcza Mariańska, natomiast nadzór merytoryczny sprawują Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Pawła Hulki-Laskowskiego w Żyrardowie oraz Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego.

W 2025r. Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Bartnikach została przeniesiona z budynku szkoły podstawowej w Bartnikach do budynku gminnego w Radziwiłłowie przy ul. Warszawskiej 15b.

Sieć bibliotek publicznych na terenie Gminy Puszcza Mariańska niezmiennie tworzą 2 placówki, tj. Gminna Biblioteka Publiczna w Puszczy Mariańskiej zlokalizowana przy ul. Króla Jana Sobieskiego 1 oraz Filia Biblioteczna w Radziwiłłowie, zlokalizowana przy ul. Warszawskiej 15b.

Gminna Biblioteka Publiczna w Puszczy Mariańskiej organizuje również wiele atrakcyjnych wydarzeń kulturalnych:

- spotkania autorskie,
- kreatywne zajęcia w ferie
- różnego rodzaju warsztaty m. in. z robotyki, z okazji dnia dziecka itp.

Zgodnie z uchwałą Nr IX/50/2024 Rady Gminy w Puszczy Mariańskiej z dnia 30 grudnia 2024r. została utworzona gminna instytucja kultury pod nazwą **„Gminny Ośrodek Kultury w Puszczy Mariańskiej”**. Instytucja rozpoczęła swoją działalność w 2025 roku.

Jednostką promującą kulturę na terenie gminy jest m. in. nieformalna grupa **„U NAS”** i powstała 09.04.2011r. w celu promocji regionalnych przedsięwzięć twórczych oraz prowadzenia działalności integrującej środowisko artystyczne. Skupia osoby o wszelkich zainteresowaniach artystycznych. Działa na terenie Gminy Puszcza Mariańska.

Siedzibą Grupy „U NAS” jest budynek Starej Szkoły przy ul. Papczyńskiego 2 w Puszczy Mariańskiej.

Cele grupa realizuje poprzez:

- Współpracę z lokalnym samorządem, organizacjami pozarządowymi, placówkami oświatowymi i wychowawczymi;
- Organizowanie działalności charytatywnej i wolontariatu;
- Organizowanie wystaw prac własnych, twórców z ościennych miejscowości; zapraszanie i organizowanie spotkań z ciekawymi ludźmi;
- Organizowanie wystaw prac własnych, twórców z ościennych miejscowości; zapraszanie i organizowanie spotkań z ciekawymi ludźmi;
- Dzielenie się wiedzą z młodszymi poprzez organizowanie i prowadzenie warsztatów z różnych dziedzin artystycznych.

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

- Prowadzenie działań integrujących grupę, np. wyjazdy studyjne, wieczornice, plenery artystyczne.
- Tworzenie dokumentacji prowadzonych działań w formie kronik, fotografii czy filmów.

Stowarzyszenie **Mariański Ruch Inicjatyw Ekonomiczno-Społecznych (MRIES)** powstało w 1997 roku. Jest efektem inicjatywy, zawiązanej przez mieszkańców i sympatyków gminy. Wizja stowarzyszenia to „ciesząca się zaufaniem organizacja wspierająca społeczny rozwój regionu”.

Określone cele Stowarzyszenie realizuje poprzez:

1. Prowadzenie szkoleń, działalność informacyjną i doradczą w zakresie samozatrudnienia, agrobiznesu, agroturystyki i tworzenia małego przedsiębiorstwa.
2. Prowadzenie działalności wydawniczej.
3. Organizowanie zebrań, odczytów, konferencji, sympozjów, konkursów i szkoleń.
4. Inicjowanie badań nad rozwojem lokalnym i regionalnym, przedsiębiorczością, zmianami strukturalnymi, rynkiem pracy.
5. Współpracę i współdziałanie z Samorządem, administracją terenową i centralną oraz innymi krajowymi i zagranicznymi instytucjami w zakresie realizacji celów statutowych.
6. Pozyskiwanie funduszy publicznych i prywatnych na finansowanie podejmowanych inicjatyw.
7. Obejmowanie opieką organizacyjną i księgową inicjatyw społecznych podejmowanych przez mieszkańców gminy i regionu.
8. Świadczenie usług w zakresie obsługi biurowej na rzecz społeczności lokalnej.

Na terenie gminy działa kilka klubów sportowych m.in.

- Stowarzyszenie Wspierania Szachów “SZACH-MAT” Puszcza Mariańska – zajęcia z zakresu gry w szachy odbywają się w budynku GOK ul. Króla Jana Sobieskiego 1, Puszcza Mariańska,
- Gminny Ludowy Klub Sportowy Relax Radziwiłłów - Szkołka Piłkarska Relaxu Radziwiłłów zrzesza w tej chwili ponad 120 dzieci oraz kadrę seniorów

Nazwa	Lokalizacja
Budynek tzw. Gminny Ośrodek Kultury (GOK)	ul. Króla Jana Sobieskiego 1, Puszcza Mariańska
Budynek Starej Szkoły	Ul. Stanisława Papczyńskiego 2, Puszcza Mariańska
Hala sportowa przy Liceum Ogólnokształcącym	ul. Króla Jana Sobieskiego 61, Puszcza Mariańska
Boisko wielofunkcyjne przy Liceum Ogólnokształcącym	ul. Króla Jana Sobieskiego 61, Puszcza Mariańska
Boisko sportowe wraz z placem zabaw przy Szkole Podstawowej	ul. Konstytucji 3 Maja 3, Puszcza Mariańska
Boisko sportowe wraz z placem zabaw przy Szkole Podstawowej	Ul. Miodowa 47, Bartniki
Siłownia, pum - trak	Ul. Warszawska 15, Radziwiłłów
Siłownia	Ul. Mazowiecka, Budy Zaklasztorne
Boisko sportowe wraz z placem zabaw przy Szkole Podstawowej	Waleriany 24

Tabela nr 13 Wykaz publicznych obiektów sportowych i kulturalnych na terenie Gminy Puszcza Mariańska
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Puszcza Mariańska

Bezpieczeństwo publiczne

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 Ustawy o samorządzie gminnym, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa należy do zadań własnych gminy.

Na terenie gminy zlokalizowano 6 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. OSP w Bartnikach oraz OSP w Michałowie ujęte zostały w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym.

Nazwa jednostki	Lokalizacja	Ujęcie w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym
OSP Bartniki	Bartniki ul. Miodowa 104	tak
OSP Michałów	Michałów 21	tak
OSP Kamion	Kamion ul. Złota 18	nie
OSP Puszcza Mariańska z siedzibą w Bartnikach	Bartniki ul. Miodowa 214	nie
OSP Waleriany	Waleriany 10a	nie
OSP Grabina Radziwiłłowska	Grabina Radziwiłłowska ul. Duża 78	nie

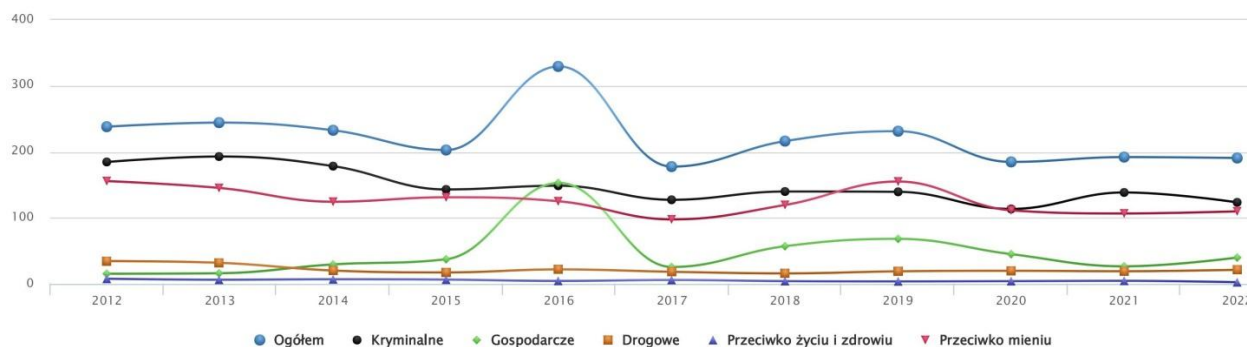
Tabela nr 14. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Gminy Puszcza Mariańska

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Puszcza Mariańska

Zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy zajmuje się Posterunek Policji w Puszczy Mariańskiej przy ulicy Papczyńskiego 1. Obszar gminy obsługuje Kierownik Posterunku Policji, dzielnicowy oraz policjant wydziału kryminalnego.

W 2022 roku w Gminie Puszcza Mariańska stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 190 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 21,67 przestępstw. Jest to wartość mniejsza od wartości dla województwa mazowieckiego oraz nieznacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców Gminy Puszcza Mariańska najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 14,02 (wykrywalność 52%) oraz przeciwko mieniu - 12,47 (wykrywalność 43%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa o charakterze gospodarczym - 4,50 (66%), drogowe - 2,40 (96%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,25 (78%).

Wykres nr 8 Przestępstwa stwierdzone (oszacowanie) w gminie Puszcza Mariańska w latach 2012 – 2022r.

Źródło: www.polskawliczbach.pl

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

Otoczenie zewnętrzne i wewnętrzne gminy

Na terenie Gminy Puszcza Mariańska działalność prowadzą organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i fundacje. Działają one w wielu różnych obszarach, m.in. zaspakajając potrzeby mieszkańców w zakresie rozwoju hobby, jak również pomocy potrzebującym.

Na terenie Gminy Puszcza Mariańska funkcjonują następujące stowarzyszenia, fundacje i organizacje społeczne:

Nazwa organizacji	Lokalizacja	Funkcja
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W GRABINIE	Grabina Radziwiłłowska	Bezpieczeństwo i ochrona ludności, przede wszystkim ochrona przeciwpożarowa
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W BARTNIKACH	Bartniki	Bezpieczeństwo i ochrona ludności, przede wszystkim ochrona przeciwpożarowa
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W WALERIANACH	Waleriany	Bezpieczeństwo i ochrona ludności, przede wszystkim ochrona przeciwpożarowa
MARIAŃSKI RUCH INICJATYW EKONOMICZNO-SPOŁECZNYCH	Puszcza Mariańska	Rozwój ekonomiczno – społeczny gminy
GMINNY LUDOWY KLUB SPORTOWY "RELAX" RADZIWIŁŁÓW	Bartniki	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu w dyscyplinie piłka nożna
GMINNY LUDOWY KLUB SPORTOWY "EKOLOG"	Puszcza Mariańska	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W MICHAŁOWIE	Michałów	Bezpieczeństwo i ochrona ludności, przede wszystkim ochrona przeciwpożarowa
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W KAMIONIE	Kamion	Bezpieczeństwo i ochrona ludności, przede wszystkim ochrona przeciwpożarowa
OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA PUSZCZA MARIAŃSKA Z SIEDZIBĄ W BARTNIKACH	Bartniki	Bezpieczeństwo i ochrona ludności, przede wszystkim ochrona przeciwpożarowa
STOWARZYSZENIE SENIORÓW PROMYK	Bartniki	Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym
STOWARZYSZENIE WSPIERANIA SZACHÓW "SZACH-MAT" PUSZCZA MARIAŃSKA	Puszcza Mariańska	Propagowanie gry w szachy
STOWARZYSZENIE GOSPODYŃ I GOSPODARZY W BARTNIKACH	Bartniki	Działalność na rzecz środowiska wiejskiego
STOWARZYSZENIE PEDAGOGICZNO – PSYCHOLOGICZNE NA RZECZ DZIECI, MŁODZIEŻY I DOROSŁYCH „VADEMECUM”	Puszcza Mariańska	Prowadzenie spotkań indywidualnych i warsztatów psychologicznych, tworzenie programów edukacyjno - profilaktycznych, terapia zajęciowa
STOWARZYSZENIE Z TRZECH STRON	Bartniki	Działalność na rzecz społeczności trzech wsi: Bartnik, Radziwiłłowa i Grabiny Radziwiłłowskiej
STOWARZYSZENIE „DO IT”	Michałów	Działalność w zakresie edukacji dzieci, młodzieży i osób dorosłych; pomoc rodzicom i osobom zainteresowanym

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

		w tworzeniu warunków do pełnego rozwoju intelektualnego, emocjonalno-społecznego, artystycznego, fizycznego i duchowego dzieci i młodzieży
MIĘDZYNARODOWE STOWARZYSZENIE KULTURALNE „KRZYWY TEATR”	Bartniki	Działalność kulturalna, promocja kultury i sztuki
STOWARZYSZENIE RODZIN „FAMILIA KAMION”	Kamion	Aktywizacja i promowanie rodziny w życiu społecznym
STOWARZYSZENIE GOSPODYŃ WIEJSKICH „MICHAŁOWIANKI”	Michałów	Działalność na rzecz środowiska wiejskiego
STOWARZYSZENIE SENIORÓW „JARZĘBINKI”	Puszcza Mariańska	Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym
„DOLINA KORABIEWKI”	Korabiewice	Działania z zakresu ochrony środowiska
GLKS „RELAX”	Bartniki	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY „HETMAN”	Puszcza Mariańska	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH „WALERKI”	Waleriany	Działalność na rzecz środowiska wiejskiego
KOŁO GOSPODYŃ I GOSPODARZY WIEJSKICH W GRABINIE RADZIWIŁŁOWSKIEJ	Grabina Radziwiłłowska	Działalność na rzecz środowiska wiejskiego

Tabela nr 15. Wykaz organizacji funkcjonujących na terenie Gminy Puszcza Mariańska
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Puszcza Mariańska

Gmina Puszcza Mariańska jest członkiem **Lokalne Grupy Działania „Kraina Rawki”** to stowarzyszenie zrzeszające w swoich szeregach 109 liderów – przedstawicieli lokalnych społeczności z 10 gmin członkowskich.

Celem Stowarzyszenia jest zrównoważony rozwój obszarów wiejskich na rzecz poprawy jakości życia ich mieszkańców.

Stowarzyszenie realizuje swoje cele w szczególności poprzez:

1. Opracowanie LSR i przystąpienie do konkursu na jej realizację, organizowanego przez samorząd województwa.
2. Rozpowszechnianie założeń zatwierdzonej LSR na obszarze działania Stowarzyszenia.
3. Prowadzenie bezpłatnego doradztwa w zakresie przygotowywania projektów związanych z realizacją LSR.
4. Upowszechnianie informacji o warunkach i zasadach udzielania pomocy na realizację projektów przedkładanych przez wnioskodawców, kryteriach wyboru projektów oraz sposobie naboru wniosków o pomoc w ramach realizacji LSR.
5. Sprawdzanie zgodności projektów z założeniami LSR.
6. Dokonywanie wyboru projektów do finansowania z puli środków przyznanych LGD na realizację LSR w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność) wspieranej ze środków EFRROW.
7. Prowadzenie badań oraz opracowywanie analiz i ekspertyz.
8. Opracowywanie niezbędnych dokumentów związanych z planowaniem i realizacją inwestycji.

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

9. Współpracę i wymianę doświadczeń z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi w zakresie objętym celami statutowymi Stowarzyszenia na poziomie krajowym i międzynarodowym.

10. Prowadzenie innych działań zmierzających do realizacji celów statutowych Stowarzyszenia oraz przewidzianych dla LGD określonych w prawie polskim i prawie Unii Europejskiej.

Na terenie gminy swoje obwody łowieckie posiadają 4 koła łowieckie:

- Koło Łowieckie „Dzik” z siedzibą w Żyrardowie (obwody łowieckie 400 oraz 423)
- Koło Łowieckie „Krogulec”, z siedzibą w Hipolitowie (obwód łowiecki 411)
- Koło Łowieckie „Tur”, z siedzibą w Woli Szydłowieckiej (obwód łowiecki 419)
- Wojskowe Koło łowieckie „Bóbr” z siedzibą w Skierniewicach (obwód łowiecki 422)

Na terenie gminy swoją duszpasterską posługą służą cztery parafie rzymsko-katolickie:

- Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Michała Archanioła w Puszczy Mariańskiej,
- Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Antoniego z Padwy w Bartnikach
- Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Tomasza Apostoła w Kamionie
- Parafia Rzymskokatolicka pw. Matki Bożej Apostolskiej w Korabiewicach
- Parafia Rzymskokatolicka Podwyższenia Krzyża Świętego w Jeruzal

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Opieka zdrowotna

Na terenie Gminy Puszcza Mariańska funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Medycyny Rodzinnej Joanna Jackowska zlokalizowany w Puszczy Mariańskiej przy ul. Króla Jana Sobieskiego 42 oraz jego filia w Radziwiłowie przy ul. Warszawskiej 15b. Łącznie w NZOZ Poradnia Medycyny Rodzinnej Joanna Jackowska wg. stanu na dzień 31.12.2024r. zatrudnionych jest 4 lekarzy, 5 pielęgniarek, 1 położna oraz 1 rejestratorka. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Medycyny Rodzinnej Joanna Jackowska świadczy następujące usługi:

- świadczenia lekarza POZ,
- świadczenia pielęgniarki POZ,
- świadczenia położnej POZ,
- świadczenia medycyny szkolnej

W Puszczy Mariańskiej przy ul. Sobieskiego 7 funkcjonuje prywatna klinika stomatologiczna Supradent. Klinika Stomatologiczna świadczy kompleksowe usługi stomatologiczne dla mieszkańców Gminy Puszcza Mariańska oraz jej okolic.

Na terenie gminy zlokalizowana jest Apteka Mariańska przy ul. Sobieskiego 3 w Puszczy Mariańskiej, punkt apteczny przy ulicy Wspólnej 74 w Mrozach oraz punkt apteczny przy ulicy Warszawskiej 15c w Radziwiłowie.

Najbliższa stacja SOR zlokalizowana jest w Żyrardowie oddalonym ok. 13 km od miejscowości Puszcza Mariańska oraz w Skierniewicach oddalonych ok 17 km od miejscowości Puszcza Mariańska.

W miejscowości Wycześniak funkcjonuje Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy.

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

Działalność zakładu obejmuje:

- Kompleksowe świadczenia lecznicze, rehabilitacyjne, pielęgnacyjne i opiekuńcze oraz terapeutyczne niezbędne dla podtrzymania bądź poprawienia stanu zdrowia chorego w systemie całodobowym,
- Stwarzanie atmosfery i warunków takich, jak w rodzinnym domu,
- Wspomaganie członków rodziny lub opiekunów w sprawowaniu opieki nad chorym.

Na terenie gminy nie funkcjonują podmioty lecznicze zarządzane przez gminę, nie realizowano programów zdrowotnych finansowanych z budżetu gminy oraz nie funkcjonują placówki interwencyjne.

Pomoc społeczna

Za realizację zadań dotyczących pomocy społecznej oraz podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem w Gminie Puszcza Mariańska odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Puszczy Mariańskiej, który znajduje się przy Placu Tadeusza Kościuszki 2 w Puszczy Mariańskiej.

GOPS realizuje zadania, które zostały określone w art. 15 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej. Do zadań tych należy:

- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń;
- praca socjalna;
- prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Praca na rzecz osób potrzebujących to nie tylko liczba wydanych decyzji, przyznanych i wypłaconych świadczeń, to pomoc w rozwiązywaniu wielu skomplikowanych spraw życiowych. Nie oceniona rolę w niesieniu pomocy odgrywają osoby nie związane zawodowo z pomocą społeczną m.in. sąsiedzi, sołtysi, radni i wielu ludzi dobrej woli, którzy potrafią dostrzec różnego rodzaju zagrożenia informując o tym na bieżąco Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej jest podzielony na 2 działy:

1. Dział Pomocy Środowiskowej i Wspierania Rodziny, którego zakres funkcjonalny dostosowano do potrzeb osób niepełnosprawnych - realizuje zadania z zakresu pracy socjalnej i wspierania rodziny. W Dziale Pomocy Środowiskowej i Wspierania Rodziny wyodrębnia się dwa zespoły:
 - a) zespół realizujący zadania w zakresie pracy socjalnej i świadczeń z pomocy społecznej
 - b) zespół realizujący zadania w zakresie usług pomocy społecznej
2. Dział Świadczeń dla Rodziny jest to system zabezpieczenia społecznego, który ma na celu pomoc rodzinom, które nie są w stanie zaspokoić wszystkich własnych potrzeb związanych z ponoszeniem wydatków na utrzymanie dzieci.

OPS wspiera osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, osoby ubogie i osoby podwyższonego ryzyka.

Pomocą społeczną w 2023 r. objęto 184 rodziny tj. 353 osób w rodzinie.

Świadczeniami pieniężnymi objęto 129 rodzin a niepieniężnymi 104 rodzin. Pracę socjalną świadczone wobec 167 rodzin.

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

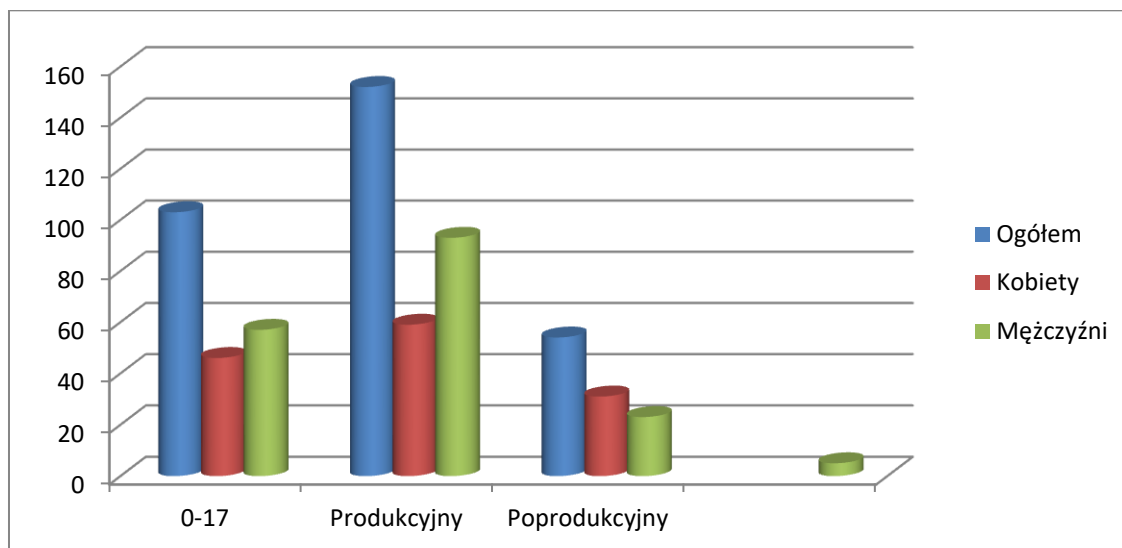

L.p.	Rodzaj świadczenia	Liczba osób				
		2019	2020	2021	2022	2023
1	Odpłatność gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej	7	7	9	8	5
2	Schronienie	14	15	18	21	23
3	Posiłki, dla dzieci i młodzieży w szkołach	108	190	212	66	86
4	Usługi opiekuńcze	38	38	44	49	35
5	Sprawienie pogrzebu	2	X	X	X	x
6	Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego		3	4	2	2
7	Inne zasiłki celowe i w naturze, w tym: - zasiłki specjalne celowe	123	69	46	112	98
		32	22	14	8	9
8	Zasiłki stałe	51	49	39	40	40
9	Zasiłki okresowe	41	47	32	41	46
10	Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dla dzieci z autyzmem	3	2	4	4	4
11	Odpłatność za pobyt dzieci w pieczy zastępczej	17	17	23	24	28
12	Składki na ubezpieczenie zdrowotne	43	40	32	34	35

Tabela nr 16. Udzielone świadczenia pomocy społecznej w Gminie Puszcza Mariańska w latach 2019 - 2023
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Puszcza Mariańska

Grupa	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
0-17	103	46	57
Produkcyjny	152	59	93
Poprodukcyjny	54	31	23

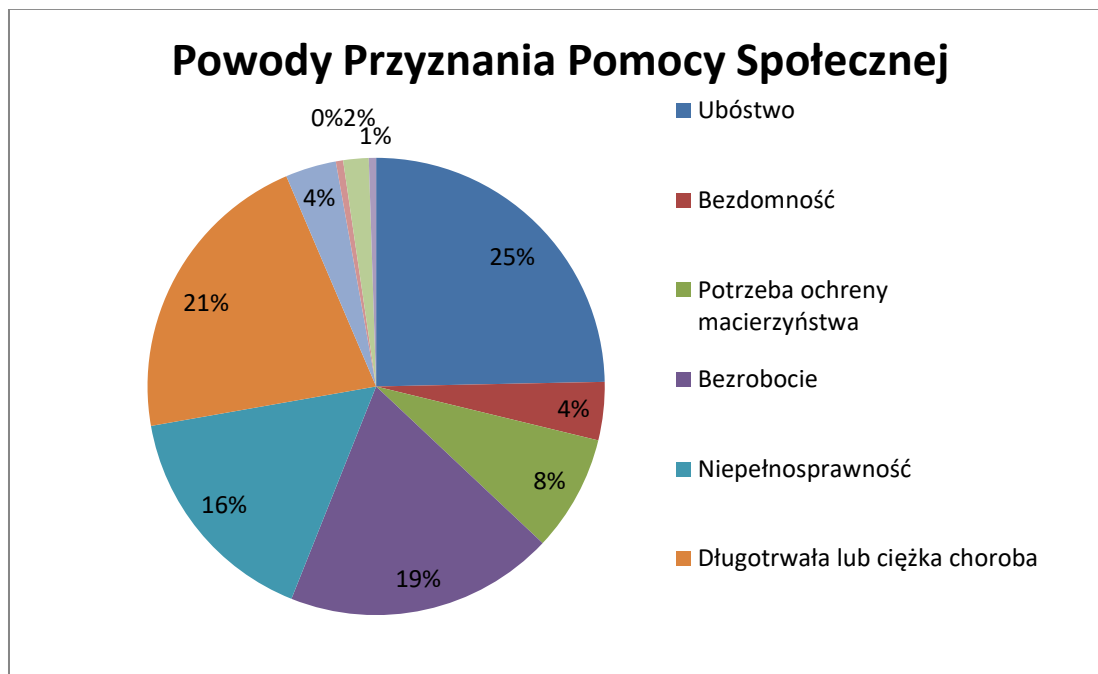
Tabela nr 17. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2023 roku w podziale na wiek i płeć wg liczby wypłaconych świadczeń
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Puszcza Mariańska

Wykres nr 9. Liczba osób pobierających świadczenia w 2023 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Puszcza Mariańska

Najczęściej występującym powodem korzystania z pomocy społecznej w Gminie Puszcza Mariańska w 2023 r. było ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie i niepełnosprawność.

Wykres nr 10. Najczęstsze powody korzystania z pomocy społecznej w 2023 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Puszcza Mariańska

Przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej działa Punkt Specjalistycznego Poradnictwa Psychologicznego. W roku 2023 udzielono 105 konsultacji psychologicznych.

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

Z rodzinami niewydolnymi wychowawczo pracował asystent rodziny, w 2023 roku tą formą pomocy objęto 10 rodzin.

W roku 2023 pracownicy socjalni wydali 129 skierowań na pomoc w formie paczek żywnościowych z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020, Podprogram 2021, których dystrybucją zajmował się Polski Komitet Pomocy Społecznej w Żyrardowie.

Efektywna realizacja usług społecznych i ich sprawne funkcjonowanie wymaga dopasowania oraz dostosowania działań z wielu obszarów do rzeczywistych potrzeb mieszkańców gminy.

Usługi społeczne w Gminie Puszcza Mariańska przyczyniają się do zwalczania dyskryminacji, poprawy warunków życia, tworzenia równych szans dla wszystkich i uczestnictwa w życiu społecznym.

Jednym z zadań gminy jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych o niskich dochodach poprzez zapewnienie im lokalu. W poniższej tabeli zaprezentowana została liczba mieszkań komunalnych oraz socjalnych w zasobie Gminy Puszcza Mariańska w latach 2019-2024. Liczba mieszkań komunalnych od 2019 roku utrzymuje się na stałym poziomie z wyjątkiem 2024r gdzie liczba tych mieszkań zmniejszyła się z 56 do 49 z uwagi na zmianę sposobu użytkowania pomieszczeń mieszkalnych na cele edukacyjne (Puszcza Mariańska w budynku przedszkola 1, Waleriany w budynku szkoły – 3, w Starym Łąjszczewie w budynku szkoły – 3).

Wg stanu na dzień 31.12.2024r. ilość mieszkań komunalnych i socjalnych jest wystarczająca.

Na terenie Gminy Puszcza Mariańska we wsi Korabiewice w ciągu najbliższych kilku lat planowana jest budowa budynku wielorodzinnego (ok. 20 mieszkań) dla osób i rodzin nie posiadających własnego mieszkania, którzy dysponują środkami na regularne opłacanie czynszu, jednak ich dochody są za niskie na zaciągnięcie kredytu hipotecznego na własne mieszkanie. Inwestycja realizowana będzie w ramach Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej (SIM) - jest to filar dokonującego się właśnie przełomu w budowie mieszkań o umiarkowanym czynszu. SIM-y (dawne TBS-y) to spółki tzw. not for profit budujące mieszkania społeczne. Ok 20 nowych mieszkań wraz z istniejącym zasobem pozwoli na całkowite zaspokojenie potrzeb Gminy w tym zakresie w przeszłości

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba mieszkań komunalnych	56	56	56	56	56	49
Liczba mieszkań socjalnych	10	10	10	10	10	10

Tabela nr 18 Liczba mieszkań socjalnych i komunalnych w zasobie Gminy Puszcza Mariańska w latach 2019-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Puszcza Mariańska

Strategia Rozwoju Gminy Puszcza Mariańska na lata 2025 - 2035

Spis tabel

Tabela nr 1 Wydatki Gminy Puszcza Mariańska w dziale „Transport i łączność” w latach 2019-2024.....	6
Tabela nr 2 Liczba decyzji o warunkach zabudowy i o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wydanych w latach 2018-2024.....	12
Tabela nr 3 Liczba pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym dla nowych budynków mieszkalnych w Gminie Puszcza Mariańska w latach 2018-2024.....	12
Tabela nr 4 Obiekty wpisane do rejestru zabytków w Gminie Puszcza Mariańska (stan na 28.12.2023r.).....	17
Tabela nr 5 Rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Gminie Puszcza Mariańska w latach 2019 – 2024.....	23
Tabela nr 6 Źródła ciepła w Gminie Puszcza Mariańska na podstawie przeprowadzonej ewidencji.....	23
Tabela nr 7 Stan gospodarki odpadami w Gminie Puszcza Mariańska w latach 2020-2023.....	25
Tabela nr 8 Dane dot. funkcjonowania punktu konsultacyjno – informacyjnego w zakresie programu „Czyste Powietrze”.....	26
Tabela nr 9 Odbiór i utylizacja wyrobów zawierających azbest w Gminie Puszcza Mariańska w latach 2020-2023.....	27
Tabela nr 10 Podstawowe dochody i wydatki Gminy Puszcza Mariańska w latach 2015 – 2024.....	29
Tabela nr 11 Stan organizacji placówek oświatowych.....	34
Tabela nr 12 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w gminie w oku szkolnym 2023/2024.....	34
Tabela nr 13 Wykaz publicznych obiektów sportowych i kulturalnych na terenie Gminy Puszcza Mariańska.....	37
Tabela nr 14 Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Gminy Puszcza Mariańska.....	38
Tabela nr 15 Wykaz organizacji funkcjonujących na terenie Gminy Puszcza Mariańska.....	39
Tabela nr 16 Udzielone świadczenia pomocy społecznej w Gminie Puszcza Mariańska w latach 2019 – 2023.....	43
Tabela nr 17 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2023 roku w podziale na wiek i płeć.....	43
Tabela nr 18 Liczba mieszkań socjalnych i komunalnych w zasobie Gminy Puszcza Mariańska w latach 2019-2024.....	45

Spis wykresów

Wykres nr 1. Podmioty gospodarki narodowej na terenie Gminy Puszcza Mariańska wpisane do rejestru REGON w latach 2009 – 2023.....	20
Wykres nr 2. Rodzaje przeważającej działalności na terenie Gminy Puszcza Mariańska w latach 2012 – 2023.....	21
Wykres nr 3. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Puszcza Mariańska w latach 2004 – 2023.....	21
Wykres nr 4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Puszcza Mariańska w latach 2002 – 2022.....	22
Wykres nr 5. Dochód na 1 mieszkańca w tys. w latach 2015 – 2023.....	28
Wykres nr 6. Dochody, wydatki oraz wynik budżetu gminy Puszcza Mariańska na przestrzeni lat 2015 – 2024.....	29
Wykres nr 7 Przyrost naturalny w latach 1995-2022 w Gminie Puszcza Mariańska.....	32
Wykres nr 8 Przestępstwa stwierdzone (oszacowanie) w gminie Puszcza Mariańska w latach 2012 – 2022r.....	38
Wykres nr 9. Liczba osób pobierających świadczenia w 2023 roku.....	44
Wykres nr 10. Najczęstsze powody korzystania z pomocy społecznej w 2023 roku.....	44

Spis map

Mapa nr. 1. Położenie Gminy Puszcza Mariańska na tle gmin sąsiadujących.....	3
Mapa nr 2 Plan orientacyjny OAW S50.....	5
Mapa nr 3 Obszar CPK oraz otoczenia CPK wraz z obszarem badań środowiska dla CPK.....	8
Mapa nr 4 Lokalizacja stacji bazowych sieci komórkowych.....	9
Mapa nr 5 Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na obszarze Gminy Puszcza Mariańska.....	11
Mapa nr 6 Wizualizacja powierzchni ograniczających zabudowę (BRA) od punktu 1175 DME KRN w Karnicach.....	13
Mapa nr 7. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Puszcza Mariańska.....	17